

המעשה המטרי

המשתמשים!

© כל הזכויות שמורות למחבר
יצחק ישי בנון

אשמח לקבל הערות והארות
בכתובת מייל: hamishtamtim@gmail.com

החוברת לא נועדה למטרות מסחריות
הרשות בידי כל אחד לצלם את החוברת
אך אין רשות לעשות זאת למטרות מסחריות.

ניתן להשיג בכתובת מייל:
hamishtamtim@gmail.com

אדר התשע"ג

חוברת זו הייתה למראה עיניהם של 120 ח"כים, פוליטיקאים, בכירי צה"ל, ואישי ציבור.

תוכן העניינים

מבוא	5
שאלת השאלות	6
שאלות היגיון	6-7
שאלות הלב	8
דעתם של מקימי ומייסדי המדינה	9-11
דעתם של רבני המזרחי על הדיחוי	12-14
ואהבת לרעך כמוך	15-16
התורה מגינה על המדינה	16-17
למה החרדים כ"כ מתעקשים על לימוד התורה?	17
היסטוריית לימוד התורה מימי קדם	17-20
ישאל השואל: למה יש כאלה שנמצאים בישיבות רק כדי להעביר את הזמן?	20-21
מה עושים בחורי ישיבות ואברכים בימי מלחמה?	21
למה החילונים מפרנסים את בני הישיבות ואת לומדי התורה?	22
מה ההבדלים בין מי שלומד תורה לבין מי שלומד לימודים אחרים?	22
אז מי מממן את מי? וכמה?	22-23
מה עם נכסי התרבות של עם ישראל?	23
תקציבי התרבות למי הם הולכים?	23-24
כמה מילים על חינוך וכסף	24-25
נספחים	26-42
דע מה שתשיב	27-35
1. מדוע בני הישיבות אינם משלבים ללימודם גם צבא כמו הישיבות הסדר?	27
2. הרי אפילו לדוד המלך היה צבא והוא לקח תלמידי חכמים כדי להלחם?	27-28
3. אם בעבר רק תלמידי חכמים יצאו למלחמה, אז מדוע היום לא?	28
4. מדוע שתלמידי חכמים לא יתנדבו אפילו מעט בשמירה על העיר?	28
5. מדוע שלא לחייב את תלמידי חכמים בהתגייסות מצד פיקוח נפש?	28
6. האם מלחמתנו הם מלחמת מצווה, וא"כ מדוע לומדי התורה אינם יוצאים להלחם?	29
7. אם התורה כ"כ מגינה על עמ"י, אז מדוע בני הישיבות יוצאים לחופשת בין הזמנים?	29-30
8. טענה: לגייס את כל בנה"י ולהשאיר רק את העילויים, כי רק מהם יש סיכוי שיצמחו תלמידי חכמים	30
9. מדוע לא מגייסים את בני הישיבות שאינם לומדים כל היום?	30
10. ומה עם אלה שלא לומדים כלל?	30

המשתמטים!

11. מדוע בני הישיבות אינם משלבים לימוד ועבודה? 31-32.....
12. מה נענה לאלה שטוענים שהחיילים מסכנים את חייהם בצבא ואילו הבני ישיבות יושבים להם ללמוד באולם ממוזג? 33.....
13. מה יקרה אם כולם יהיו בישיבות? מי יגן על המדינה? 33-34.....
14. אז איך העולם יתקיים ללא עובדים, אנשי עסקים, רופאים וכדו'? 34.....
15. מה יקרה אם יגייסו את בני הישיבות בכפיה? 34-35.....
- 36המשתמטים האמיתיים**
- 37המשתמטים על-פי היהדות
- 37-38האם צה"ל זקוק לחיילים?**
- 39מילון מונחים**
- 39הנח"ל החרדי
- 39-40מסלולי השח"ר (שירות חרדים)
- 40שירות לאומי אזרחי (שא"ל)
- 40ישיבות ההסדר
- 40-41הסדר מרכז
- 41-42תורתו אומנותו

מבוא

המשתמטים הם פלג בעם שהולך ומתרבה עם השנים. הפלג הזה לבוש שחורים, יולד ילדים ומגדל אותם במוסדות לימוד משלו, בלא התחשבות של ממש בחומר הנלמד במוסדות הלימוד הממלכתיים. אנשיו חיים את חייהם בתוך שכונות סגורות כאילו הם מדינה בתוך מדינה. הם משמרים נוהגים ישנים שאבד עליהם הכלח. ומקפידים על קיום מצוות ולימוד תורה בטענה שזה עיקר קיומם עלי אדמות. הסיפור שלהם החל עם קום המדינה, אז ניתן לקומץ שייצג אותם פטור משירות צבאי על בסיס של הצהרה אישית של "תורתו אומנתו", כלומר מי שהצהיר שתורתו אומנתו והביא אישור לימודים באחת מהישיבות חתום כדת וכדין קיבל דחיה לשירות צבאי שעל פי רוב נמשכה כל חייו. עם השנים התרבה הקומץ הזה והפך לחלק גדול יותר באוכלוסיה הישראלית. הנראות שלו ברחובות ובאתרי הארץ כמו בממשלה ובפוליטיקה הפכה את ההתעלמות ממנו לבלתי אפשרית. דחיית השירות הצבאי לאנשיו הפכה בליווי (ובליבוי) תקשורת ופוליטי לסלע המחלוקת הגדול ביותר בקרב העם. אנשים מהשורה ואנשים שמעל כל השורות (פוליטיקאים) בחרו לכנות אותו במילת הקוד "משתמטים". הם מרבים להעלות את שאלת גיוסם של המשתמטים בכל הקשר אפשרי ובלתי אפשרי. הם דורשים בתוקף שכל אותם רבבות משתמטים יתגייסו לצבא ויקיזו דמם עבור המולדת. שישאו בנטל כשוויים בין שווים. יש מהם שמבקשים עד מאוד לאכלס את בתי הקברות הצבאיים בגופות "משתמטים". והשאלה כמו ההתרסה ניצבת היום כיסוד עליו מושחת מדינת ישראל וממשלתה. גיוסם של "משתמטים" אינו עוד שאלה חברתית, או דיון שבין דת ומדינה. גיוסם של אלה הפך למתווה פוליטי קיומי שמקים ומפיל ממשלות בעזרתו האדיבה של הבג"ץ, מפיל ומקים מפלגות. הוא חשוב היום יותר מהאיום האיראני, יותר מהסכמי השלום, הרבה יותר מסל התרופות, וממדיניות כלכלית ממשלתית שמורידה בהתמדה רבים מתושבי המדינה מתחת לקו העוני. וכיוון שכך בחרנו לפתוח את הנושא בפני כל שכבות הציבור למן ההסדר ההסטורי של בן גוריון ועד "חוק טל" וקריסתו. בציבור זה נפתח את כל השאלות ונעסוק בהן מתוך יושר והגינות אינטלקטואלית אך לא פחות מכך מתוך ידע מבוסס. ננסה בעזרת כל הכלים להבין אחת ולתמיד "הכצעקתה?"

שאלת השאלות ?

אם מתבוננים בשלל הטענות שנטענות כלפי החרדים בכלל וכלפי אי גיוסם לצה"ל בפרט מתברר שהן נחלקות לשתי קטגוריות. האחת מתייחסת לטענות או לשאלות של ה"ראש" שאלות אמיתיות שמנסות לבדוק את המחויבות האזרחית של כל אזרח במדינה ומתוכם עולה השאלה הבלתי נמנעת של שוויון בנטל על כל סוגיו והיבטיו. הקטגוריה השניה היא השאלה העולה מן ה"בטן" שמבטא לא פעם כאב אמיתי של משפחות שכולות שאבדו את היקר להן מכל במלחמות ישראל ובעימות הבלתי פוסק שבין ישראל לטרור. השאלה העולה מן הכאב שונה במהותה משאלת הראש וגם התשובות לה שונות. משום כך נחלק את הדיון בשאלות בפרק זה לשתי הקטגוריות קטגורית ההיגיון (הראש) וקטגורית הרגש (הלב).

שאלות ההיגיון

1. "החרדים לא מתגייסים כי הם לא מכירים במדינה ומתנגדים לעצם קיומה".

טענה זו אינה נכונה, החרדים אינם נגד המדינה. רוב החרדים שבחרו להתגורר במדינת ישראל¹ מכירים במדינה משלמים מיסים ונוהגים ככל אזרחי המדינה. האם הם בעד או נגד המדינה? זה כמו לשאול אדם אם הוא בעד מכונית מסוימת או נגד מכונית מסוימת. מכונית היא אמצעי תחבורה לנסיעה ממקום למקום, אבל מכונית גם יכולה לדרוס אנשים. גם מדינה, היא אמצעי חברתי להתאגדות של אנשים. ואפשר להשתמש במדינה, כדי ליצור בה דברים חיוביים אך באותה מידה ניתן ליצור באמצעותה דברים שליליים. אפשר להקים פה עם שיהווה דוגמה לכל העמים מבחינת ערכית ומוסרית, אך אפשר גם אחרת. האם כל חייל הוא בהכרח בעד המדינה, למשל, בנוגע למחאה החברתית בנושא הדיור ברור לכל בר דעת שחייל יכול להתנגד למדינה בנושאים מסוימים ועדיין ישרת בה ואף ימסור את חייו למענה. כך שטענת "החרדים נגד המדינה ולכן אינם מתגייסים", אינה רלוונטית.

2. "החרדים אינם מתגייסים מפני שהם 'משתמטים', 'פרזיטים', המורגלים לחיות על חשבון הזולת".

האם אפשר לטעון טענה שכזאת כלפי אוכלוסיה ש"ואהבת לרעך כמוך" הוא הכלל המרכזי והעקרי בתורתה? האם זה הגיוני שכל גדולי ישראל כאחד יחליטו דווקא בנושא כה רגיש לצאת מגדרם לוותר על אחד מאושיות המוסר היהודי ולהורות פתאום לתלמידיהם, אשר אותם הם מחנכים לגמילות חסדים ונשיאה בעול עם חברו: "אל תהיו מוסריים! היו פרזיטים!" האם זה נראה הגיוני?

והרי ידוע לכל עד היכן מגיעה ההתנדבות החברתית בחברה החרדית. ועד כמה מעניקים אותה לכלל ישראל ללא הבדל בין המגזרים השונים. ראשונים בהצלת חיים בעזרה לחולים ולנזקקים,

¹ מלבד חסידי סאטמר והנטורי קרתא, שלא מכירים במדינה, אינם מחזיקים בתעודות זהות ואינם נוטלים פרוטה שחוקה מהמדינה או ממוסדותיה, כולל קצבאות ביטוח לאומי מוסדות בריאות וכו'. ועל כל שימוש שהם עושים למשל במוסד רפואי כמו בית חולים הם משלמים הון עתק מכספם הפרטי.

המעשתיים!

ובתמיכה כספית ורגשית, ובמתן יעוץ רפואי לכל דורש והכל בהתנדבות מלאה! מספיק להתבונן על מוסדות כמו זק"א, יד שרה, זכרון מנחם ועוד, המשרתים את כל סוגי האוכלוסיה יהודים וערבים כאחד. האם יתכן שדוקא בהגנה על ארץ ישראל תעלם רוח ההתנדבות והחברות ושם יבחרו כל החרדים לנהוג בפרזיטיות של ממש?

כמות המתנדבים בשלושת ארגוני החסד הגדולים² בלבד מונה למעלה מ- 10,000 מתנדבים.³ מתנדבים אלו פועלים 24 שעות ביממה במשך כל ימות השנה ואינם מקבלים תשלום שכר על התנדבותם.⁴

האם אפשר לכנות חברה כזאת כ"משתמטת" או "פרזיטית"?

3. "מיטב בחורנו יאבדו כל זיק רוחני, באם יתגייסו לצבא, הם לא יצאו ממנו שומרי תורה ומצוות כפי שנכנסו."

"הקהילה החרדית ... חיה בישראל בגלות, סגורה ומסוגרת. הדרישה שתשלח את צעיריה, ממשיכי דרכה, לחברה של גויים ישראלים, תפארת הפאבים של תל אביב... גרועה מהדרישה שיאכלו חזיר. הרבנים צודקים בטענתם שאחרי השירות בצבא יהיו הבחורים אבוזים ולא ראויים לשוב לקהילה החרדית." את השורות המפתיעות הללו כתב לא אחר מאשר אורי אבנרי, במאמרו: "שוויון בנטל אסון לצה"ל"⁵

אכן מה שברור לאורי אבנרי ברור לכל חרדי: הצבא במתכונתו הנוכחית (מגורים מעורבים לחיילים וחילות, ועוד). לא מאפשרים שמירה של אורח חיים חרדי ומציבים בפני המתגייסים הצעירים נסיונות קשים עד בלתי אפשריים שקרוב לודאי יפגעו פגיעה עמוקה ברוחניותו של כל מתגייס. אולם קשה להניח שזאת הסיבה שבגללה ימנעו גדולי הדור את גיוסם של בחורי ישראל. כי לפחות מן הבחינה התאורטית הם יכלו לעמוד על כך שבחורים חרדים יתגייסו למסגרות צבאיות "סטריליות" שיתאימו עצמן בכל פרט ופרט לצרכי החרדים. שהרי כך עשו בנוגע למוסדות החינוך הנפרדים, לשכונות הנפרדות ואפילו לקווי הנסיעה הנפרדים. ובוודאי שאם צה"ל היה דוחה דרישה זו, היה הציבור החרדי נאבק בכל תוקף על זכותו לשרת בצבא בהתאמה מלאה לצרכיו והמאבק הציבורי היה על זירת ההתאמה ולא על זירת הגיוס.

לסיכום: כל מתבונן אובייקטיבי יבין, שסיבת אי הגיוס אינה מפני הטענות שנכתבו לעיל אלא כפי הנראה ישנה סיבה עמוקה אמיתית וערכית יותר.

² יד שרה – למעלה מ- 6,000 מתנדבים.

איחוד הצלה – כ-2,000 מתנדבים.

זק"א – כ-2,200 מתנדבים.

³ ויש הרבה ארגונים קטנים יותר, שמתנדבים בהם עוד כמה אלפים כמו: "יד אליעזר", "קו לחיי", "חסדי נעמי", "עזרא למרפא" יד עזרא ושולמית" ועוד.

⁴ יד שרה למשל, חוסכת לקופת המדינה יותר מ-320 מיליון דולר בשנה, במניעת ימי אשפוז והוצאות רפואיות אחרות. לפי סקר שביצע מכון דהף בשנת 2001 הוענקו שירותי יד שרה לכל משפחה שנייה בישראל.

פרופ' בני גדרון, חלוץ בחקר ההתנהגות ההתנדבותית בישראל: "חרדים תורמים למוסדות התנדבותיים פי 7 יותר מהחילונים (44% מן החרדים לעומת 15% מתנדבים בקרב הציבור החילוני). שעות ההתנדבות של כלל המתנדבים מסתכמות ב-60 מיליון שעות בשנה – השווי הכספי של שעות אלה, בחישוב על פי השכר המינימום בלבד, מגיע ל-725 מיליון שקל".

⁵ עיתון הארץ, 14.2.13.

שאלות הלב

1) מדוע בני הישיבות ממיתים עצמם באוהלה של תורה בעוד שבני גילם מתים ממש בשדות הקרב?

2) מדוע דמם של בני הישיבות סמוק יותר מדמם של דתיים וחילונים אחרים?

3) למה לא רואים בבתי הקברות הצבאיים חרדים?

השאלות הללו מבטאות כאב וזעם שבשורשו מסתתרת שאלה אמיתית אחת והיא: 'מדוע אין שוויון בנטל'. הגיוס הצבאי בארץ רווית מלחמות גורר בעקבותיו לא פעם שכול כואב. שכול שלא נבראו המילים לנחמו. ואף על פי כן אין השאלות הנ"ל מייצגות רצון אמיתי לשוויון בנטל המוות והשכול, כמו צורה זועמת וכאובה של דרישת שוויון בנטל. שהרי גם הורים שכולים לא יעלו שאלה דומה לגבי הטבחים בבסיסי צה"ל הם לא ישאלו מדוע לא רואים טבחים בבתי הקברות הצבאיים? באותה מידה לא שואלים מדוע אנשי מודיעין ממיתים עצמם בבונקרים של צה"ל בערי ישראל בעוד שחיילים אחרים מתים ממש בשדה הקרב. השאלות הללו לא נשאלות מפני ששוויון בנטל לא נמדד במכסת המתים מכל מגזר או מכל חיל וגם לא נמדד בשרות קרבי דווקא. השוויון בנטל מדבר על כך שעל כל האזרחים תוטל חובת גיוס אחידה ומחייבת.

ואכן זוהי שאלת השאלות:

מדוע חרדים, אזרחי מדינת ישראל אינם נושאים בנטל הגיוס לצה"ל?

איך הכל התחיל? דעתם של מקימי ומייסדי המדינה!

התנועה הציונית בחרה להקים מדינה יהודית דווקא בארץ הקודש - ארץ ישראל. מדוע בחרו דווקא בארץ ישראל ולא באוגנדה או בכל מדינה אחרת? מכיוון שמובילי התנועה והוגיה הבינו שאם הם מעוניינים להביא את העם מכל הגלויות אל ארץ אחת עליהם להתחבר להיסטוריה וליצור המשכיות. העם היהודי ציפה מאז צאתו לגלות לשוב לארץ. בכל תפילה הוא ביקש: "ותחזינה עינינו בשובך לציון"..."ולציון עירך ברחמים תשוב... ובנה ירושלים..." הכיסופים בני אלפי שנים לשוב לארץ אבות הם אלו שיכלו להניע את העם על כל פזורותיו להכיר במרכזיותה של מדינה יהודית חדשה. משום כך ידעו מנהיגיה לכבד כמה סממנים יהודיים בציבוריות של אותה מדינה. בכלל זה החליטו להכיר במעמד של "לומדי התורה". ולא תמכו כלל בגיוס בני הישיבות, ולעיתים אף עודדו את אי גיוסם. להלן לקט מדבריהם:

דוד בן גוריון (ראש הממשלה הראשון)

"התשובה על השאלה מדוע הסכים בן גוריון לשחרור בני הישיבות מחובת הגיוס... מהדברים שאמר הוא עצמו וממקורות אחרים, אפשר לסכם כדלקמן - **לאחר השואה חובה על מדינת ישראל לדאוג להמשכיות ערכי הדת והמסורת, כפי שהם משתקפים בישיבות. מוטל על מדינת ישראל להיות מרכז רוחני - דתי לעם היהודי כולו, והישיבות בארץ ישראל צריכים לספק מנהיגים רוחניים (רבנים) לעם היהודי**".⁶

עוד מדברי דוד בן גוריון: בנאומו בכנס העצמאות על הכרזת מדינת ישראל אמר: **"אם ישאלו אותנו באיזה זכות אנו על אדמות אלו? [ארץ ישראל], נענה להם שכך כתוב בתנ"ך שלנו 'לְיִרְעָה אֶתְּ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת'."**

מנחם בגין (ראש הממשלה)

כשנשאל **מה בני הישיבות עושים? ענה לשואל: שתוק! אלו מחזיקים את היהדות בלעדיהם לא היו ולא נשאר יהודים**".⁷

משה דיין (שר הבטחון)

לא הייתי מציע למדינת ישראל להסתבך עם חוגים המאמינים אמונה שלימה בלימוד התורה, ולגייס אותם על כרחם לצה"ל... בשוב פנים אני יכול להתעלם מהעובדה **שלימוד תורה בעם ישראל במשך 2,000 שנה נהפך יסוד חייהם, ולא הייתי מציע שבגלל גיוס קומץ קטון של בני ישיבות ננפץ אמונה זו**".⁸

שמעון פרס (ראש הממשלה ושר הביטחון, כיום נשיא המדינה)

"מוסד הישיבה החזיק מעמד בעם ישראל 2,000 שנה. לא ייתכן שדווקא במדינת ישראל יסלקוהו".

"מר פרס התריע נגד השנאה העצמית כלפי הדת היהודית שלנו, בעוד שלהבדיל אילו הייתה בארץ כת בודהיסטית שהייתה מסרבת לשלוח את בניה לצה"ל, בנימוק שזה עקרונות דתם, היה הציבור מקבל זאת בהבנה. גם בארצות רבות מבינים זאת, ובארה"ב למשל אין מגייסים את בני הישיבות. לבסוף קרא לציבור לא לעסוק בנושא מתוך שיסוי, אלא ללמוד את הבעיה בצורה תרבותית, להיכנס לביקור לישיבות ולשוחח עם התלמידים, וכך בצורה כזו, לקבל תמונה על העניין".⁹

⁶ עפ"י פרופ' מנחם פרידמן החוג לסוציולוגיה באוניברסיטת בר אילן, מובא ב"החברה החרדית" עמ' 55.

⁷ שמעתי מפי סבי הרה"ג רבי יוסף שטרית שליט"א - ראש ישיבת "עטרת חיים". שסיפר לו בחור שאביו היה לומד עם מנחם בגין.

⁸ בהרצאה לסטודנטים בי-ם, "הצופה", ט' בשבט תשכ"ח.

⁹ בערב שנערך בבית הפרקליט בת"א. התפרסם בעיתון שערים ב"ד שבט תשכ"ח.

אהוד ברק (ראש הממשלה ושר הבטחון לשעבר)

"אין לנו שום ספק. זה לא עניין אפילו שבאמונה, אלא ממש עניין שבעובדה **שלימוד מורשת ישראל יותר מאשר אנחנו שמרנו עליו הוא שמר עלינו, והעביר את הזיק הזה של רציפות, דרך כל הגזרות והשמד והפורעניות והחורבנות, והביא אותנו עד הלום.** ואפילו, אילו רק הטעם הזה היה עומד, אז היה צריך לקיים לימוד התורה, קל וחומר שאנשים מאמינים אומרים, שזה גם מה שיבטיח לעתיד לבוא את הרציפות הזאת... לכן באמת אנחנו נסייע בעניין הקמת הקמח, כדי שתוכלו לגבות את לימוד התורה".

ואני אומר, זה לא רק עוצמה של שינוי. זה עוד מאבי למדתי, שפה בעניין הזה, זה הרבה יותר מזה, **זה עוצמה רוחנית ואינטלקטואלית, שמייחדת את עם ישראל ומקרנה אל הכוחות שלו וליצירה שלו בכל תחומי החיים ובכל תחומי ההווה, גם מעבר ללימוד תורה.** וגם על הדבר הזה באמת תבורכו ובאמת שה' יהיה אתכם".¹⁰

גולדה מאיר (ראש ממשלת ישראל)

"אינני אדם שומר מצוות, אבל איש לא יוכל לעקור מלבי ומהכרתי במשך דורות, אלמלא הדת היינו ככל הגויים שפעם היו ואינם".¹¹

יצחק שמיר (ראש הממשלה)

"לא תיפול ארצה אף שעה אחת מראשו של בחור ישיבה שתורתו אומנותו".¹²

גם אנשי צבא בכירים התבטאו ברוח דומה לגבי גיוס בני הישיבות:

סא"ל במיל' נח הרץ (טייס חיל האוויר שהיה בשבי הסורי ואיבד את רגלו)

"לומדי התורה הם מערכת הנשק בצה"ל, שבזכותה צה"ל מנצח וינצח במלחמות שהיו, ובע"ה לא יהיו. בלי תורה אין עתיד".

סא"ל במיל' משה גרין

"אני מאמין בשתי דרכים לשירות המולדת והעם, האחת בצבא והשנייה בצבא השם. אני חושב ששירות בצבא השם קשה יותר".¹³

לסיכום: קברניטי המדינה הבינו היטב שכדאי הוא המחיר של אי-שוויון בנטל כדי לשמר את הסממן היהודי המובהק של לומדי התורה. גם אלה שלא האמינו בכוחה של תורה ושלא חשבו שהעיסקה כדאית בשל ההגנה שמספק לימוד התורה על כל אזרחי ישראל, גם הם סברו שמבחינה לאומית ציונית כדאי הוא המחיר, מכיוון שהוא מחזק את הדימוי של מדינה יהודית בקרב היהודים ובקרב אומות העולם.

¹⁰ הדברים נאמרו במהלך סיור מיוחד שערך במוסדות תורה בני ברק לפני הבחירות, תשנ"ו. נאום מוקלט 'מנוף'.

¹¹ דיון על חוק השבות בכנסת, סוף תש"ל.

¹² דברי שר התחבורה חיים קורפו בהצעה לסדר. מובא בדברי הכנסת תשמ"ח עמ' 834, י"ח כסלו תשמ"ח.

¹³ "דבר" 7.12.88.

מדוע פטר בן גוריון את בני הישיבות מחובת הגיוס?

יש הטוענים שבן גוריון פטר מחובת הגיוס מפני שמספר בני הישיבות היה קטן (כמה מאות). וכיום, שיש עשרות אלפי בני ישיבות אין הצדקה להמשיך את ההסדר הזה כי לזה הוא בודאי לא התכוון.

טענה זו מוזרה מפני כמה סיבות:

א. כי לא מחשבים על פי מספרים נתונים שכאלה אלא על פי אחוזים. נכון שהיום גדלה כמות של בני ישיבות אבל במקביל גם כמות החיילים והאזרחים במדינה גדלה. אחוז בני הישיבות באוכלוסיה לא השתנה!

ב. בן גוריון לא דיבר על מספרים הוא דיבר על עיקרון של זחית שירות עבור בני הישיבות, בשל היותם בני ישיבות.

האמנם פטור?

חשוב לציין ולהדגיש שלא מדובר בפטור אלא בדיחוי! אין מדובר רק בעניין סמנטי כאשר מדברים על דיחוי זה דומה לעוד אוכלוסיות שמקבלות דיחוי בתנאים מסוימים כגון: עתודאים או ישיבות ההסדר. הבחירה לציין את הדיחוי של בני הישיבות כפטור (אולי שלא במתכוון) משמשת ככלי להסתה. כאילו לא מדובר בדיחוי על תנאי אלא בפטור גורף. הדחייה אינה אוטומטית, החותם מתחייב ללמוד תורה, ושלימוד זה הוא כל אומנותו, בלא עיסוק נוסף לפרנסתו. מי שירצה לשפר את תנאיו הכלכליים ומי שלא יוכל להתמיד בתלמודו יאלץ להתגייס. ויש רבים כאלה בצבא כיום והיו גם מאז שנוסד ההסדר הנ"ל. האם להסכם כזה אפשר לקרוא השתמטות? מי שהכריז על תורתו ואומנתו כבול בשלשלאות לבית המדרש, חתום על ח"י צנע ללא פשרות. האם זה כל כך פשוט? כך נוהג מי שרוצה להשתמט משרות של שלוש שנים, בוחר לכבול עצמו למסגרת נוקשה ומצמצמת לכל חייו??

פעמים רבות מוצגות הטענות כלפי השתמטות החרדים מזווית אחרת:

"למה שלא תעשו כמו ישיבות ההסדר הרי הם משלבים גיוס עם לימוד התורה למה שלא תנהגו כמותם?"

לעיתים נשמעת הטענה הזאת דווקא מהדתיים עצמם כאשר הם משתמשים לחיזוק דבריהם בציטוטים מחז"ל מפסקי הלכה של הרמב"ם וגדולים אחרים. כדי להפריך את הטענות האלה מכל וכל נקדים ונצטט את מה שאמרו גדולי רבני הדתיים הלאומים וביניהם גם כאלה שתמכו בישיבות ההסדר ואף היו שותפים להקמתן.

דעתם של רבני המזרחי על הדיחוי

הרב אברהם יצחק הכהן קוק

"אבל חוק הוא לישראל שחובתו היותר קדושה השומרת את חייו הרוחניים ממיתה אכזרית היא, שיימצא בעריו ומדינותיו חלק רשום מקודש לתלמוד תורה, ששום לחץ מדיני לא יוכל להסיר מאיתנו את החובה הקדושה הזאת. והצלחת המדינה תלויה במלחמתה ע"י מה שנמצאים בה ת"ח העוסקים בתורה, שבזכותם המלחמה נוצחת, והם מועילים למדינה יותר מאנשי החיל הלוחמים".¹⁴

הרב צבי יהודה הכהן קוק (בנו של הראי"ה קוק)

"אלה שמוכנים ומוכשרים להתגדל מאוד במעלות התורה והדרכתה, צריכים להיקלט ולהיקבע בישיבות הגבוהות למשך תקופות שנים".¹⁵

"מי שלומד בישיבה לא צריך ללכת לצבא". הוא דפק על השולחן וכמעט צעק: "תורה מגנא ומצלא". (דברי הרב צבי יהודה לתלמידי ישיבת 'כרם דיבנה'¹⁶).

הרב יעקב משה חרל"פ (תלמיד הראי"ה קוק)

"ולזאת דעתנו דעת תורה, שכל בן ישיבה ידע את תפקידו הנאמן להיות מחיל ה', ואין עליו שום חובה להתייצב, להיפקד ולהירשם לשום עבודה של פלוגה אחרת".¹⁷

הרב שלמה אבינר

"המתכונת בישיבות התיכוניות וההסדר הם מבחינת ברירת מחדל, הייתי רוצה שהדור הצעיר יתחנך במתכונת המצויה בישיבות השחורות".¹⁸

הרש"ל הרב הראשי לישראל הרב מרדכי אליהו

"כל מי שיכול להמשיך וללמוד תורה ודאי שעדיף. לימוד זה מגן על עם ישראל אף יותר משירות צבאי".¹⁹

הרב שלמה יוסף זווין

"דבר נפל בישראל, ודבר חמור מאוד. בוועידה הארצית של המפד"ל הוחלט ברוב דעות גדול לדרוש את גיוסם של בני הישיבות לצבא. את אשר לא העז לעשות ראש ממשלת ישראל הראשון, דוד בן גוריון, ואת אשר לא ההינו לעשות כל שרי הביטחון שחנו מאז ועד עתה ועד בכלל, הרהיבו עכשיו חברי ועידת המפד"ל. אוי לאותה בוש, אוי לאותה כלימה! וכו'. אף אומות העולם יודעות שלתלמידי הישיבות יש לתת דחייה לגיוס כל משך זמן לימודם בישיבה. כך נוהגת ארה"ב מקום

¹⁴ אגרות הראי"ה, חלק ג' דף פ"ח אגרת תת"י.

¹⁵ בשיחות הרב, פרק ראשון ישיבה וצבא, בתשובה 303.

¹⁶ לפי עדותו של הרב דוד שפירא "הצופה" בראיון לעיתונאי שאול שיף. 15.5.98.

¹⁷ כרוז מתוך עיתון "היומן" 5.5.48.

¹⁸ פורסם באחד המגזינים, וכך גם נוהג כיום בישיבתו שבה לומדים רק תורה.

¹⁹ כתשובה במכתב מב' חשון התשמ"ו, המכתב בידי הרב בנימין.

הריכוז היותר גדול של יהודים, וכך אף במדינות אחרות. להחלטה זו תוכל להיות השלכה שלילית ביותר אף בחו"ל. "הן בני ישראל לא שמעו אלי, ואיך ישמעני פרעה?".²⁰

הרב אברהם שפירא (הרב הראשי לישראל וראש ישיבת מרכז)

בתשובה לשואל: "פשיטא ששניהם חשובים ויקרים, **אולם ככל שמרבית בתורה - עדיף**".²¹

הרב משה צבי נריה (מייסד וראש ישיבות בני עקיבא, אבי דור הכיפות הסרוגות)

במאמרו, **'בני הישיבות וגיוסם'**. יהא ברור: **בני הישיבות בזמננו אינם רואים את שחרורם כזכות אלא כחובה, וגם אם אצל חלק מהם הופכת הדחייה לשחרור - לא משוחררים הם, אלא משועבדים הם למשמרת - הקודש בישראל. כל זמן שהם ממשיכים בלימודם, בגיוסם לתורה - אין מגייסים אותם לצה"ל, כדרך שאין מגייסים חייל שבחיל רגלים - לחיל האוויר**".

הרב חיים דוד הלוי (רבה של תל אביב)

"ערך וחשיבות לימוד התורה עד כדי פטור משירות צבאי הוא דבר שביסוד האמונה העמוקה שבלב. הרואה בלימוד תורה השתלמות מקצועית בלבד לא יבין שחרור לומדי תורה משירות צבאי, אך היוזע ומאמין במעמקי ליבו, כי נשמת רוח חייה של האומה קשור ואחוז בלימוד התורה, וכי במידה שעם ישראל מרבה בלימוד תורה מגדיל ביטחונו מכל צר ואויב, יבין לאשורו שחרורם של לומדי תורה משירות צבאי".²²

הרב שאול ישראלי (ראש ישיבת מרכז הרב)

"אדם היושב ולומד תורה, מקים את העולם לא פחות מאשר צבא. בשעה שיושבים ועוסקים בתורה אין להסיח הדעה ממנה. לימוד התורה מצריך את כולו של האדם, וגם אם בגלל התקדמותו בלימוד התורה לא ישרת בסופו של דבר כלל בצה"ל, אין לפגוע משום כך בלימוד התורה ובלומדי התורה".²³

הרב צוקרמן (זקן ראשי ישיבות בני עקיבא)

"צריך לפטור את בני הישיבות מהצבא, כדי שימשיכו ללמוד תורה".²⁴

לסיכום ניתן לומר: כי גם הרבנים הראשיים לישראל, גם גדולי רבני הדתיים הלאומיים רואים בישיבות ההסדר- ברירת מחדל ובלמוד ללא הסדר - אידיאל.

²⁰ דבריו נאמרו בישיבת מועצת הרבנות הראשית לישראל. הובאו ב"הפרדס" חוברת ח' שנה מ"ז עמ' 7.

²¹ במכתב מאלול התשמ"ה, המכתב בידי הרב בנימין.

²² עשה לך רב, חלק א', שאלה כ"א.

²³ הצופה", א טבת, התשמ"ז.

²⁴ מתורתו אומנותו: בראיון לקול ישראל במוצ"ש פר' פנחס התשע"ב.

להלן עוד כמה ציטוטים בעניין מרבנים ידועים אחרים:

הרב צבי פסח פרנק (רבה של י-ם)

"ולזאת יצא מאיתנו דעתנו דעת תורה בתור הלכה פסוקה, **שכל בן ישיבה, חובש ותופש בית המדרש, אל יתייצב, ויפקד וירשם לכל דבר הקשר לשמירה, גיוס וכד'.** וחלילה לפקפק בזה כלל וכלל, וכל שכן להיכנס בזה בדיונים וביתורים וכו', ולחפש היתרים בזה, אפילו גם לשעה קלה".²⁵

הרב איסר זלמן מלצר

"לזאת הנני פונה לראשי המפקדה להודיעם דעת התורה המסורה לנו מסיני ושבעבורה באנו באש ובמים בכל הדורות ואנו קיימים, **לא לשלוח יד בגני הישיבות. וכל אלה אשר תורתם אומנותם, חלילה להוציאם ולנתקם מאוהלי התורה ולשעבדם לצבא המלחמה ואימונים ולשאר עבודות, וידעו נאמנה שכל מי שמוסר נפשו וחיו לשקידת התורה הנה איש צבא מלגיונו של מלכו של עולם להגנת עמנו וארצנו, וכל אלה העומדים במערכת הקרב עם האויב מוגנים בזכות לומדי התורה,** וכמו שאמרו רז"ל 'מאי דכתיב עומדות היו רגלינו בשערך ירושלם – מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה, שער ירושלים שהיו עוסקים בתורה'. כל בעל נפש שהוא מסור ללימוד התורה אינו ח"ו בכלל משתמט אלא נהפוך הוא, עבודה גדולה הוא עושה לניצחוננו המלא שאנו מקווים לו".²⁶

הרב הראשי הראי"ה הרצוג

"ואולם זאת על"י להגיד לכם... **שאם תדונו את הקבועים באוהלה של תורה, נשמת ישראל, יסוד נצחיותה, כמשתמטים סתם ותכריתו אוכל מפייהם, יהי נימוקיכם מה שיהיו, אני אצא נגדכם במחאה גלויה, חריפה, לעיני כל ישראל.** אין לכם רשות להשתמש באמצעי של כפייה דרסטי כזה נגד שארית הפליטה של מקיימי תורתנו הק' בירושלים עיר קדשנו, אשר מהם תצא תורה לארץ ישראל ולכל ישראל".²⁷

²⁵ כרוז מתוך עיתון "היומן" 5.5.49.

²⁶ כרוז מתוך עיתון "היומן" 5.5.49.

²⁷ קטע ממכתב ששיגר לראשי מרכז המפקד לשירות העם, כ"ח בניסן תש"ח.

למה החרדים לא מקיימים פסוקים ופסוקים מפורשים מהתורה ומחז"ל?

"ואהבת לרעך כמוך!"

אחת הטענות הרווחות בפי המסיתים היא מדוע החרדים עוברים על פסוקים ועל הלכות מפורשות כגון: "לא תעמד על דם רעך" (ויקרא יט טז), ואיפה המצווה החשובה של "ואהבת לרעך כמוך"? (ויקרא יט טו), וכדברי משה לשבט ראובן ושבט גד, "האחיכם יבאו למלחמה ואתם תישבו פה?" (במדבר לב ו).

מבואר ברמב"ם (סוף הלכות שמיטה ויובל) שלומדי התורה אינם נלחמים שכתב: "ששבט לוי כיון שכל עסקם בתורה, לפיכך.. לא עורכין מלחמה כשאר ישראל.. אלא הם חיל השם" ומוסיף הרמב"ם ואומר: **"ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלהים, ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים"**.

ואף הוסיף הזוהר הקדוש: **"שגם שבט יששכר לא נלחם אלא היה עוסק בתורה"**. (פר' בעלותך דף קנ ע"א).

לאורך כל ההיסטוריה היהודית, שבט לוי ושבט יששכר לא נלחמו כשאר העם אלא עסקו בתורה (מנו ביחד כ-20% מהעם, לא כולל את אשר מלאם ליבם להיות כשבט לוי), וכן כל מי שחפץ בלימוד התורה הרי הוא כשבט לוי שלא נלחמו כלל, מעניין לדעת באיזה מידה קיבלו אבותינו בימי קדם את ההלכה שנפסקה ששבט לוי אינו יוצא למלחמה כשאר העם, אפשר שגם אז היו כאלה שהתרעמו והתלוננו על כך אולם כנראה שכולם הבינו, כי אין כאן חס ושלום הבחנה בין דם לדם, אלא חלוקת תפקידים. מן הראוי לשים לב לכך שהרמב"ם מציין לצד החלוקה "השרירותית" שהבדילה את שבט לוי משאר אחיו כי **"ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו..."** כל איש מבאי עולם משמע אפילו גר, הרי שאי אפשר לטעון שבבסיס החלוקה עמד ייחוסם של בני לוי, ההפך הרמב"ם מציין שמי שיצטרף אליהם הרי הוא **כמתנדב**, אכן מרתק לגלות איך הפכו המתנדבים בעם במשך הדורות למשתמטים. לחיל ה' היו רק מתנדבים... כי המאמץ הרוחני והעול (גם הפיזי) שהוטל על הקומץ הזה היה כבד ומחייב כל החיים בעוד שהשרות הצבאי היו מעצם טבעו זמני ומוגבל.

יאמרו האומרים **אבל סכנת מות מרחפת רק על המשרתים בצבא ולא על הלומדים? אז גם אם העול כבד ומחייב סוף סוף אנשים אלו אינם בסכנת חיים**. ובכן מן הראוי לזכור כי היו תקופות לאורך ההיסטוריה שבהן דווקא לומדי התורה היו חשופים לסכנת מוות, רדיפות ואפילו התעללויות, בעוד ששאר העם חי את חייו בשלווה יחסית. למשל בתקופה ההלניסטית ובתקופת רומי ובכ"ז לומדי התורה שקדו על דלתות התורה וחרפו נפשם למות. והיו מהם שמתו בצורות משונות ואכזריות (למשל, עשרה הרוגי מלכות) אחרים ירדו למחתרת למשך שנים והסתתרו במערות (ר' שמעון בר יוחאי) והמשיכו ללמוד תורה וכל זה בלי לכוון לרגע את שאר עמך ישראל שלא נשאו בסבל כמותם בשם "משתמטים..." לפני כמאה שנה בחורי ישיבה צעירים העדיפו להטיל מוס בגופם שגרם להם נכות ובלבד שלא יפסיקו מלימודים ויגויסו לצבא הנכרים. (ברוסיה ובאירופה) כל זה מלמד שהמניע לאי הגיוס אינו מותנה בשאלה של נוחות או בריחה מסכנות אלא במשהו עמוק ומחייב הרבה יותר.

בנוסף לכך אם מקבלים את העיקרון שחלוקת התפקידים בין הלומדים למשרתים דומה במהותה לחלוקה בין משרתים בחילות שונים. אזי כשם שאיש לא יתבע את פקיד הצבא או הטבח, החוקרים הצבאים ועוד על כך שאינם מתים במלחמה, כך איש לא יתבע את לומדי התורה המשרתים באחד החילות. אך כדי שעיקרון זה יתקבל עלינו להוכיח תחילה מדוע לימוד התורה הוא חיוני לעם לפחות כמו חילות הצבא, אם לא יותר.

בנוסף לכך מן הראוי להבהיר כי אי אפשר לצטט פסוק מן התורה ולטעון כנגדו בלי להתייחס לקונטקסט בו הוא נאמר, או בלי להתייחס לפסוקים אחרים האומרים דברים אחרים או משלימים. התורה הקדושה אינה נלמדת מפסוק אחד או ממשפט אחד, היא נלמדת ממכלול שלם של פסוקים וחוקים. והמצטטים את "האחיכם יצאו למלחמה ואתם תשבו פה?" לא יכולים להתעלם באותה העת מפסוק אחר הנאמר באותה תורה כמו: **"וְהָיְתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה"** (יהושע א ח). אמר רבי אלעזר, **גדולה תורה שאלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ**, שנאמר: **"אֵם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקֹּת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שִׁמְתִּי"**. (נדרים לב.).

הציטוט מהתורה מחייב הכרות מינימלית עם התורה ועם עקרונות הלימוד שלה. אי אפשר בכמה שורות להסביר את המהלך של התורה, זה כמו לתמצת קורס של כמה ימים בשתי דקות. מי שינסה לעשות זאת הוא לא רציני.

התורה מגנה על המדינה

עם ישראל לאורך כל הדורות עד לתקופת ההשכלה יקר והעריך עד מאוד את לומדי התורה. "הנבחרת" של העם הייתה אותה קבוצה שישבה והגתה בתורה. האנשים בכל הקהילות תמכו בלומדי התורה אם בסיוע לפרנסתם ואם במינויים לרבנים, דינים, ראשי קהילות וכו'. האם זה הגיוני שעם שלם במשך אלפי שנים מועיד את השורה הראשונה ללומדי התורה רק מפני שהם "מחממים את הספסלים?"

אלא שלתורה וללומדיה יש ערך עליון ביהדות. עם ישראל האמין תמיד כי התורה מגנה ומצלה. כי היא מקור חיותו וסוד השרדותו של העם והיא כוחו ועוצמתו וחכמתו בפני כל העמים. מי שישב ועסק בתורה יומם ולילה היה נחשב למי שתומך ומגן בתורתו על העם. שומר עליו ומשמר את ערכיו, ולכן הוא זכה להערכה רבה. היחס לתלמידי חכמים ולתורה ירד בעיקר בתקופת ההשכלה, והמשיך לרדת עם היווצרות התנועה הציונית. המנהיגות הציונית רצתה לבנות עם אחר, עם ככל העמים. עם שהומניותו כוחו ועצמאותו הם ערכיו המקודשים. ברור שלומדי התורה ושומרי המצוות איבדו את כל ערכם וחשיבותם בהתחדשות הלאומית הזאת. ומה שקרה עם קום המדינה רק הוכיח שאין למקימה שום רצון לשמר את התורה והמצוות. בכל זאת הם נאלצו להתפשר על אי אלו סממנים יהודים כדי לזכות בהכרה של כל יהודי העולם ובהכרה של אומות העולם. זו היתה פשרה מחושבת שנועדה לשמר את ערכי הציונות ואת הרוח החילונית עם מעטה דק יהודי. ולא רצון כן לשמר את התורה והמצוות. ההפך, האווירה היתה נגד (דרוס כל דוס) היה לעג לחרדים והיתה תקווה גדולה שכאן בארץ הזאת לא יצמחו עוד כאלה זולת כמה מאות בודדות שיחיו במאה שערים.

הריבוי הטבעי שהתרחש בעשרות השנים האחרונות קרא תיגר על "נבואות" שלא הגשימו את עצמן בנוגע לגורל החרדים לאחר כמה עשורים. תנועת התשובה שהחזירה רבים מצאצאי המתחלנים אל חיק היהדות העמיקה את החרדה מפני "איבוד המדינה" לטובת החרדים והגדילה את הצורך להשניא את החרדים על העם. המעורבות הפוליטית והיות המפלגות החרדיות לא פעם לשון מאזניים בפוליטיקה הישראלית הפכו די מהר את נושא הגיוס (שהיה מעוגן בחוק כדת וכדין) לחומר תבערה זמין בכל עת ובכל שעה.

אותו ריבוי הגדיל לפחות במספרים את יושבי בית המדרש. המציאות של ישראל אומה אחת בין שבעים זאבים שמוקפת במליוני ערבים הכמהים לחסל אותה, הגדילה את הצורך וההבנה שבלי התורה שמגנה ומצלה לא נשרוד את התקופה הקשה הזאת. וכך למרבה האבסורד דווקא בשעה שהחילונים הפכו את הגיוס לנשק השנאה החרדים התבצרו יותר בלימוד התורה כנשק הגנה. ככל שהמלחמות והטרור גבו יותר מחיר דמים, כך העמיקה התקשורת את השרשת השנאה בלב העם כלפי ה"משתמטים" ובאותה העת מאותן הסיבות ממש העמיקו החרדים את אחיזתם בתורה, הצמיחו עוד ישיבות, ועוד כוללים שיגנו על עם ישראל בשעתו הקשה. אלו אוחזים בנשק ובחנית ואלו אוחזים בתורה ובתפילה. אלו יוצאים למערכה ומקיזים דמם. ואף אלו

המעשתיים!

מפקירים עצמם ואת חייהם ואת בני ביתם וצרכיהם בעבור נשק ההגנה. אלו בטוחים בצדקתם ואלו בטוחים בצורם. ואלו ואלו מותחים את החבל ומעמיקים את הקרע. ואין חכם אחד שיקום ויאמר: "בואו נכנס את מיטב הוגי הדעות שלהם כמו גם שלנו שישבו וילבנו את הסוגיה הזאת עד הסוף". שיתנו הזדמנות של אמת להבהיר את כל הצדדים של המטבע. אולי אז תמצא הנוסחה הגואלת שלא קובעת בבלי דעת שוויון בנטל. (מה יעשה מחר צה"ל עם אלפי ערביי ישראל הוא יגייס אותם?) נוסחה שלא כופה אורחות חיים של חילונים על חרדים וההפך. אלא משכללת את הצבא מצמצמת את אנשיו אולי בונה אותו על בסיס התנדבותי. שהרי צבא מודרני לא נמדד בכמות אלא באיכות נוסחה שאולי, מתגמלת את החיילים במשכורת של ממש ובהטבות. יש כל כך הרבה דרכים להיטיב עם כל הצדדים ומשום מה תמיד מתייחסים רק לאופציה שמרנה את השנאה והתסכול. האם זה רק במקרה?

או שמא יש מי שעושה שימוש ציני בנושא הגיוס ובדם החללים כמו בכאב המשפחות השכולות. מי שחפץ לספסר בכאב כדי להרויח בידול של ממש בין פלגי העם כדי להרתיע כל חילוני ממוצע להציץ לעבר היהדות, רק מפני שאלו שמשמרים אותה כרגע הם משתמשים שנואים ובזויים.

למה החרדים כ"כ מתעקשים על לימוד התורה?

יש מאות מקורות בתורה ובחז"ל ובספרות התורנית העוסקים בנושא לעומק ולרוחב. בשל קוצר היריעה של חיבור זה נציין רק כמה מהם:

♦ "על ג' דברים העולם עומד: על התורה, על העבודה (קורבנות ותפילה), ועל גמילות חסדים". והקדים בתחילה 'על התורה' בבחינת "ותלמוד תורה כנגד כולם". (אבות א ב)

♦ "אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של תינוקות של בית רבן" (שבת קיט:).

♦ אמר רבי אלעזר, גדולה תורה שאלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר: "אם לא ברייתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי" (נדרים לב:).

♦ **התורה לא הבטיחה שאם נדע להלחם אז ננצח במלחמה. התורה הבטיחה הבטחה אחרת, שהיא: {ג} "אם בחוקותי תלכו (פרש"י: שתהיו עמלים בתורה) ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם: {ד} ונתתי גשמיכם בעתם, ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו: {ו} ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד ויהשבותי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבר בארצכם: {ז} וירדפתם את איביכם ונפלו לפניכם לחרב" (ויקרא כו), כל הטובה הזו מותנית אך ורק בלימוד התורה.**

אמנם אנו מחויבים בהשתדלות, ולכן מי שאינו יכול לעסוק בתורה צריך להגן על העם בדרך של לחימה בשטח. ואין ספק שבימנו אנו צריכים צבא מיומן וחזק, 'כי אין סומכין על הנס'. אולם לימוד התורה הינה מצווה גדולה לאין שיעור מכל רמת השתדלות גשמית אחרת.

היסטוריית לימוד התורה מימי קדם

מאז שנתנה התורה לפני 3,324 שנה לא פסקה תורה בעם ישראל. אמרו חז"ל (יומא כח:): "מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם. היו במצרים – ישיבה עמהם, היו במדבר – ישיבה עמהם, אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה, יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה, יעקב אבינו זקן

המעשתיים!

ויושב בישיבה היה, אליעזר עבד אברהם זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר: 'ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו' (בראשית כד ב), אמר רבי אלעזר שמושל בתורת רבו".

יעקב אבינו פרש למשך 14 שנה לישיבת ש"ס ועקר. נאמר: "וְאֵת יְהוֹדָה שָׁלַח לְפָנָיו אֶל יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו" (בראשית מו כח) פירש רש"י, "להורות לפניו: לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה". בתוך שעבוד מצרים וירידה נוראה עד למ"ט שערי טומאה, גם אז ובמיוחד אז הייתה קיימת ישיבה. בתקופת התנ"ך הייתה חלוקה ברורה בין החיל הלומד לחיל הלוחם, שבט לוי ויששכר היו קודש לעבודת ה' ולימוד תורה. גם בקרב הלוחם שולב לימוד תורה עם לוחמה.

הגמרא מספרת על רבבות תלמידים שהיו לרבי עקיבא וכן הלאה לאורך כל הדורות תמיד היו בני הישיבה עמוד הענן ועמוד האש לעם ישראל, וכן עד לדורות האחרונים המרכז הרוחני של הישיבות היה בליטא ובפולין ובחלק מארצות המזרח. ומשם הופץ אורה לכל קהילות ישראל, משם יצאו רבנים, ראשי ישיבות, משמשים בקודש, תלמידי חכמים ובני תורה, ולשם נהרו בחורי ישראל מכל התפוצות ללמוד ולשאוב מנכסי צאן ברזל של אוצרות התורה והרוח היהודית. עד אשר הגיעו כאן לארץ ישראל אשר הבטיח הקב"ה את הארץ לאבותינו.

כשעמדה הברירה בפני רבי יוחנן בן זכאי (בעומדו לפני אספיינוס שעה שהתמנה לקיסר ואמר לריב"ז שיבקש שלוש בקשות והוא ימלא אותם) ריב"ז בחר בשלושה דברים: (1) ביבנה וחכמיה (2) ברפואה לת"ח חכם זקן שהיה מוטל על ערש דווי (ר' צדוק שצם 40 שנה שלא יהיה חורבן והיה אוכל מידי יום דבלת תאנים ולאחר מכן רק מים שהושרתה בהן אותה דבלה) (3) שמירת שושלת בית המלוכה בית דוד. (גיטין נו ע"ב). הוא לא ביקש את בית המקדש, לא את שלמותה של ירושלים אלא עיר של ישיבות ותלמידי חכמים, ורפואה של תלמיד חכם. מדוע?

עובדה מרתקת היא הוא שלמרות שהמורדים לא שמעו בקולו של ריב"ז איש לא פגע בו על בחירתו זו. איש לא מחה על כך. כפי הנראה בחירתו הייתה חלק בלתי נפרד משמירה על ערכי ישראל האמיתיים.

"כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמייים וארץ לא שמת". (ירמיהו לג, כה). על איזו ברית מדובר שהיא מתקיימת יום ולילה, ובה מותנה קיום העולם? זו ברית התורה. שהרי הארון שנשא את התורה נקרא ארון הברית. לא ימוש ספר התורה הזה מפייך והגית בו יומם ולילה" (יהושע א ח).

רבי מאיר אומר (אבות פרק ו' מ"א):

"רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו, נקרא רע, אהוב, אהב את המקום, אהב את הבריות, משמח את המקום, משמח את הבריות, ומלבישתו ענוה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן, ומרחקתו מן החטא, ומקרבתו לידי זכות, ונהנינו ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה, שנאמר (משלי ח) לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה, ונותנת לו מלכות וממשלה וחקור דין, ומגליל לו רזי תורה, ונעשה כמעין המתגבר וקנהר שאינו פוסק, והנה צנוע וארך רוח, ומוחל על עלבונו, ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים".

ועוד נאמר שם:

"אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום פת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבוניה נשל תורה שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף, שנאמר (שם יא) נזם זהב באף חזיר אשה יפה וסרת טעם".

מובא במדרש (רבה, איכה ב'): "הקל קול יעקב והידיים ידי עשו": כל זמן שקולו של יעקב בבתי כנסיות ובתי מדרשות, אין הידיים ידי עשו, וכל זמן שאין קולו מצפצף בבתי כנסיות ובתי מדרשות הידיים ידי עשו. הגר"א מוילנא מפרש: שהקל קול יעקב אז הידיים ידי עשו, ברגע שאין לימוד תורה מספיק, שלומדים בקלילות ולא ברצינות ובשמחה, אז ידי עשו שולטות שצריכים צבא נשק ומלחמה. אבל אם הקול קול יעקב עם ו' שקול התורה נשמע בבתי כנסיות ובתי מדרשות ולומדים בחשק ובהתלהבות אז ידי עשו נשברות.

הגמרא מספרת (סנהדרין צד): כשסנחריב צר על ירושלים לכובשה, נעץ חזקיהו מלך יהודה חרב בפתח בית המדרש ואמר: כל מי שאינו יעסוק בתורה יידקר בחרב זו, ובדקו מזן ועד באר שבע ולא מצאו תינוק ותינוקת איש ואשה שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה, כלילה ההוא יצא מלאך ה' והכה במחנה אשור מאה ושמונים וחמישה אלף ראש כפגרים מתים (ללא נגע וללא פגע). חזקיהו ניצח את צבא סנחריב העצום, בזכות כח התורה שהיה אז בזמנו.

במלחמת מדיין גייס משה "אַלְף לַמִּטֶּה אֶלְף לַמִּטֶּה" (במדרש לא ד) פירשו חז"ל: "יש אומרים, אלפיים מכל שבט ושבט שלח. ויש אומרים, שלשת אלפים מכל שבט ושבט. **שנים עשר אלף חלוצי צבא**, ושנים עשר אלף לשמור את הכלים... **ושנים עשר אלף לתפילה**". (תנחומא מטות ג).

אנחנו רואים שמשה רבנו לקח בנוסף ל-24 אלף למלחמה ולעורף, לקח עוד 12 אלף לתורה ולתפילה, למרות ששאר העם מנה כ-600 אלף איש שעסקו בתורה ובתפילה. אז מדוע לקח 36 אלף והשאיר עוד 12 אלף "במחנה הצבאי" שילמדו תורה? הרי יכול היה:

א. להסתפק בלימוד של 600 האלף שהותיר מאחור.

ב. אם כבר בחר להקדיש עוד 12 אלף ללימוד התורה יכול היה לצרפם ל-600 אלף מה העניין להושיבם במחנה הלוחמים שילמדו תורה?

אלא משה רבנו רצה להורות לנו הוראה לדורות, כשיוצאים למלחמה צריך להשאיר לפחות **שליש מהראויים להלחם** לא רק מאלה שלא יכולים להלחם ולכן לומדים, אלא מאלה שיכולים וראויים והעם מנדב אותם לעסוק בתורה, כי עצם המעשה הזה והלימוד שלהם יבטיחו את הניצחון.

כלומר התורה היא לב לבו של עם ישראל ולב לבו של קיום העולם הסתכל באוריתא וברא עלמה הקב"ה הסתכל בתורה ועל פיה ברא את העולם. ולכן אין פלא שהקב"ה מזהיר אותנו: "אם בחוקותי תלכו", אומר המדרש, "חוקים שחקקתי בהם את השמים והארץ שנאמר "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי". פירוש המדרש הוא שהקב"ה התנה את קיום העולם בשמירת התורה והמצוות. אם בחוקותי תלכו אז יתקיימו השמים והארץ. המדרש של "הסתכל באוריתא וברא עלמא" מגלה שלא רק שסוד קיום העולם מותנה בתורה אלא שכל רעיון בריאת העולם נבע מן התורה לכן זה לא סתם תנאי אלא זה הא בהא תליא.

כלומר התורה היא מקור הבריאה, היא לא רק תנאי לעולם אלא סיבת היווצרותו. זו הסיבה שריב"ז עומד ערב חורבן ארץ ישראל, ערב חורבן ירושלים וחורבן בית המקדש ויכול לבקש שלוש בקשות מהרוזן החדש שעלה לשלטון והוא מבקש את התורה ואת תלמידי החכמים, בלי ביהמ"ק – מקום השכינה, בלי ירושלים, בלי ארץ ישראל. זה חורבן בלתי אפשרי, זו קטסטרופה לאומית שהביאה בעקבותיה אין ספור אסונות, מיתות משונות, אבל בלי התורה, בלי תלמידי החכמים, אין קיום לעולם פשוטו כמשמעו!

מוכרחים להבין שזו הסיבה האמיתית שהחרדים מתעקשים על לימוד התורה בלי חכמות בלי פשרות. אם אתה מאמין שבזה תלוי הקיום העולמי והקיום הלאומי, אז מה זה צבא לעומת זה? כלי חשוב לשמירת מדינה...? ואיך שרדנו בלי צבא אלפיים שנה? באיזה כוח, מה שמר עלינו במלחמת השרדות איומה וקשה כל כך? צבא? **וחלילה שלא ישמע מדברינו זלזול בצבא ישראל בחשיבותו ובתרומתו ובסיועו לקיומו בארץ הקודש אך אי אפשר עם כל חשיבותו להעדיפו על פני**

התורה. והעובדה היא שבחירתו של ריב"ז הוכיחה את עצמה. בלי ארץ ישראל, בלי ירושלים ובלי בית המקדש, שרדנו אלפי שנות גלות שמרנו על ייחודנו בין כל העמים ושבו לארצנו... ירושלים נבנתה וחרבה ישראל עברה משלטון לשלטון עמים ואמפריות נכחדו ונעלמו ורק העם ששמר על תורתו נשמר על ידה אלפי שנים... למרות הכל.

לסיכום:

א. בני הישיבות ולומדי התורה הם המקיימים את העולם הם המשמרים את לאומיותו והם סוד השרדותו. אי אפשר לעצור אותם מלימוד התורה. שום כפיה לא תגרום לאדם רציני להתנתק ממקור החיים שלו. לא מעצר, לא בתי כלא, ואפילו לא גלות מהארץ ומירושלים לא יגרמו לבני הישיבות לשנות את השקפתם ביחס לחינוכותו של לימוד התורה. אף אחד לא הצליח בזה, לא בבליים, לא יוונים לא פרסים, לא אינקוויזיציות ולא פוגרומים, לא שואה ולא... כן, לצערנו, גם לא שלטון יהודי בארץ ישראל לא יצליח לחלל את הברית המקודשת הזאת שנתקדשה בדם של מליוני יהודים לאורך ההיסטוריה כולה.

ב. כשישראל יוצאים למלחמה עליהם להבטיח לפחות שליש מהראויים להלחם שישבו וילמדו תורה. זו הדרך היחידה להבטיח גם את קיום העולם בזמן המלחמה וגם את נצחונם של חיילי ישראל בקרב.

אפשר להאמין בדברים הללו אפשר שלא להאמין בהם אך אי אפשר לזלזל באמונתם של אלה שמאמינים בכך. אי אפשר לבקש אותם בשם שיויון אזרחי, חשוב ככל שיהיה, להקריב את אמונתם ולהתכחש לעצם קיומם.

ישאל השואל אם כך הם פני הדברים, מדוע לא כל בני הישיבות לומדים באמת תורה? אם באמת הם מאמינים כך בכוחה של תורה למה יש כאלה שנמצאים בישיבה או בכולל רק כדי להעביר את הזמן?

ראשית יש לומר באופן הברור ביותר כי אם יש כאלה בתוך היכלי הישיבות הרי שהם מועלים בתפקידם ואוי להם מעלבונה של תורה ומעוון חילול ה'. שנית רבנים רבים וביניהם הרב ש"ך זצ"ל לאורך כל שנות קיום המדינה הורו לבני ישיבות שבקשו לעבוד, או שאפילו נאלצו לעבוד, ללכת לצבא ולא התירו להתחכם בעניין. יעידו על כך אלפי חרדים ששרתו ומשרתים בצבא. שלישיית חשוב לציין שכיום בכל ישיבה וכולל יש בקורת פתע של וועדות מטעם המדינה שבוחנות בחינה יסודית ומדוקדקת אם אכן הלומדים בישיבה או בכולל בפועל. בכל מקום שמצאו פחות מ 85% נוכחות הפסיקו את התקציב הממשלתי לאלתר. ומתברר שבמרבית המוסדות הנוכחות היא מלאה.

למען האמת כל אדם מוזמן לעשות את הבדיקה בעצמו. לנסוע לכמה ישיבות וכוללים. להיכנס, (זה לא עולה כסף) ולהתרשם באופן בלתי אמצעי מהמחזה המדהים של מאות ואלפים שיושבים ולומדים בקול ובחשק ובתנועה שעות על גבי שעות. וקולם נישא כמו המיה אף מעבר לישיבה. המיה שמי שפוגש בה בפעם הראשונה היא עוטפת אותו ברגשה שלא מהעולם הזה. ללכת לפינת השתיה המצויה בכל מקום שכזה ולראות כמה מתוך אותם אלפים יושבים ושותים כוס תה או כוס קפה. אין ספק שכל מי שחווה את הביקורים האלה על בשרו וראה את המראות הללו מבעד לעיני הבשר שלו ולא דרך מסכי הטלוויזיה והמחשב חושב אחרת, לגמרי אחרת, ממה שניסו להרגיל אותו לחשוב. בהקשר לכך הייתי רוצה להוסיף פה סיפור בנימה אישית.

לפני כחודש ימים עלייתי לטרמפ' שהציע לי אדם 'חילוני למהדרין' וטוב לב. (כן יש רבים כאלה) מאזור המרכז לכיוון ירושלים. וכמובן, כיוון שראשי ורובי מצוי כעת בנושא הגיוס וכיוון שכל חילוני ממוצע שרואה בחור צעיר חרדי רואה מיז משתמט מהצבא, שוחחנו בלהט על נושא 'גיוס בני הישיבות'. אחרי כל ההסברים והויכוחים אמר לי הנהג: "תשמע אחי, כל מה שאמרת אתה צודק.

אני יודע שהתורה מגנה על החיילים ועל כולנו, אבל רוב בני הישיבות מקבלים דיחוי ואינם נמצאים בישיבות. אמרתי לו: אם אתה רציני והטענה שלך באמת נובעת מכאב ולא מתוך רצון לקנטר אז תקריב בשבילי עוד חמש דקות ונסע לסיור לילי קצר בכמה ישיבות ונראה את האמת בעיניים. הנהג הסכים לבקשתי מיד כשהגענו לירושלים נסענו לישיבת 'חברון' - בגבעת מרדכי (זה היה ביום שני בלילה) נכנסנו להיכל בית המדרש בשעה 23:25 בלילה ולמרבה הפלא היה בבית המדרש כ- 600 בחורים (מתוך כ-1100) אשר שקדו בלימודם. ואין שם שום אדם שמשגיח עליהם או שכופה אותם ללמוד, והם לא מקבלים שקל על לימודם (בחורי ישיבה לא מקבלים כלום אפילו לא דמי כיס). ולא כל הטבה אחרת (הנחות לסטודנטים וכן הלאה אין להם). עמדנו שם הנהג ואני מול שש מאות הבחורים (שנערים אחרים בגילם מבלי שבשעות כאלה במקומות אחרים לגמרי) וראינו אותם מתנועעים שם על הגמרות, לומדים בקול רם, מתווכחים זה עם זה חיים את הלימוד בכל אבריהם והחרשנו. מול מחזה שכזה קשה למצוא את המילים, ואולי אין בהם צורך.

מה עושים בחורי הישיבות והאברכים בימי מלחמה?

בימי מלחמה חש כל לומד תורה אחריות כפולה ומכופלת, שהרי למן גיל תלמוד התורה ועד מאה ועשרים אחריות רבה מוטלת על כתפיו. ואם הוא ישכח ממנה לרגע רבותיו יזכירו לו זאת בכל שיחת מוסר ולעיתים לפני כל תפילה. והם יאמרו בזה הלשון פחות או יותר: "חיילי ישראל ואזרחי ישראל מצויים בשעת מלחמה. 'התורה מגנה ומצלה' ואם נפלים חיילים ואזרחים בקרבות סימן שאנחנו כולנו לא לומדים מספיק. אולי לא מספיק שעות, אולי לא מספיק בהתלהבות, על כל אחד מכם לדעת שאם נשפך דם יהודי עכשיו זה גם בגללו. האמירה הזאת כה מושרשת בציבור החרדי שכן הוא מתחנך מילדותו על אמירתו **המפורסמת של רבי ישראל סלנטר** (מייסד תנועת המוסר): "כאשר בחור ישיבה מתרשל מלימודו, הבת של הרוקח היהודי בפריז נישאת לגוי" המשמעות של האמירה המחייבת הזאת מופנמת בכל עת ובכל שעה וקל וחומר בעתות של מלחמה שאז עם ישראל זקוק לזכויות שיגנו עליו, וכל חטא ועוון של הפרט משפיע על הכלל. שהרי לימוד התורה הוא הדבק הרוחני של עם ישראל. האחד משפיע על השני ודבר גורר דבר. הראשון מתרשל בלימוד, השני כבר אינו לומד ומסתפק בהליכה לבית הכנסת, והשלישי מפסיק גם לשמור שבת, וכן הלאה וכן הלאה.

בנוסף לכך גדולי הדור מורים בימי מלחמה לעשות משמרות יום ולילה שלא יהיה רגע שבית המדרש ישאר ריק ובשנים האחרונות התחילו לחלק שמות של חיילים לכל בחורי הישיבה ואפילו לבנות הסמינר. (השם הפרטי של החייל ושם אמו. למשל: יוסף בן אריה) כפי שנהוג להזכיר בתפילה ולמן אותו הרגע הבחור או הבחורה מופקדים להתפלל על שלומו. מיותר לציין שכאשר מודיעים למתפלל שהחייל שלו נפצע חלילה או נפגע זה דבר נורא. ממש אפשר לראות בחוש איך המתפלל לוקח אחריות עליו... בכוללים רבים וגם בישיבות מנהיגים לימוד עם "תענית דבור". תענית דיבור נחשבת שקולה כנגד ארבעים צומות. המתחייב על תענית דיבור מכריז על כך ערב קודם ואסור לו לומר מילה אחת של חולין אלא רק מה שנוגע ללימוד. לתענית דיבור יש סגולות רבות ובזמן מלחמה מקדישים את כל הזכויות לשמירה על החיילים.

במצע האחרון ובאלה שלפניו הרבה ישיבות נאלצו לעבור מקום בשל מתקפת הטיילים. הרבנים הורו לראשי הישיבות להעביר את כל התלמידים למקום בטוח יותר על מנת שיוכלו ללמוד כהלכה. למרבה הפלא הישיבות שקבלו הוראה לעזוב היו רק ישיבות עם מספר קטן של בחורים, אבל הישיבות שמנו מאות רבות ואפילו אלף בחורים קבלו הוראה להישאר בחזית הגם שבתי המדרש שלהם לא היו ממוגנים. האם הוראה שכזאת מתיישבת עם ההיגיון? הרי בית מדרש של אלף איש מסוכן בהרבה מבתי מדרשות של כמה עשרות איש בשעת נפילת טילים. אלא שגדולי ישראל הסבירו למי ששאלם שישבה של אלף איש אסור שתעזוב את החזית. זכות של אלף לומדי תורה מגנה על כל החזית ועל הלוחמים. וכך לחמו החיילים בחזית ולצידם במרחק נפילת טיל שקדו אלף בחורים על לימוד התורה חשופים לחלוטין לנפילת טילים, במקום לא מוגן. האם ניתן לכנות אנשים שכאלה בשם "משתמטים". ושוב אני מציע לכל מי שמפקפק באמינות הדברים פשוט לרדת לשטח בשעת מבחן (שלא תבוא) ולראות את הדברים במו עיניו.

למה החילונים מפרנסים את בני הישיבות ואת לומדי התורה?

סטודנט חילוני שאל את משה דיין: "מה ההבדל ביני שאני לומד תרבות צרפת לבין בני הישיבות שלומדים תרבות יהודית, למה אני לא מקבל פטור? ענה לו: "יש הבדל עקרוני בין מי שהולך ללמוד תרבות צרפת או רפואה לבין מי שהולך ללמוד בישיבה לא כדי לרכוש מקצוע, אלא לקיים מצווה לשמה כתכלית חיים".²⁸

מה ההבדלים בין מי שלומד תורה לבין מי שלומד לימודים אחרים?

א). מי שרוצה להיות דוקטור חייב ללמוד באוניברסיטה. ומי שרוצה להיות רב חייב ללמוד בישיבה ובכולל. אך יש הבדל אחד! שדוקטור יכול להיות גם ערבי וגם נוצרי ורב יכול להיות רק יהודי.

ב). לומדי התורה יודעים כי אין מקום להשוות את לימוד התורה לכל לימוד אחר. לימוד התורה אינו דומה כלל ללימוד רפואה או הנדסה, מפני שלימוד רפואה כל עוד לא ריפאת - עדיין לא תרמת. לעומת זאת לומדי התורה יודעים ש"תורה מגינה ומצילה" וכי בלומדס תורה מגנים הם גם על הארץ וגם על המגנים עליה.

ג) כל לימוד שהוא לא לימוד תורה הוא לימוד מוגבל בזמן. מי שרוצה ללמוד רפואה יודע שעליו ללמוד שבע שנים מי שלומד לתואר ראשון לומד בממוצע שלוש שנים, לתואר שני עוד שנתיים לדוקטורט עוד שנתיים-שלוש. כל לומד יודע שהוא "מקריב" מספר שנות לימוד אבל בסופם הוא יצא עם מקצוע מכובד שיאפשר לו פרנסה ברווח, קריירה מכובדת ומעמד חברתי יציב. לעומת זאת לומדי התורה צריכים להתמיד בלימודם כל חייהם. כל חייהם ממש. הם לא מקבלים תעודות. הם לא בונים קריירה ובטח לא מתפרנסים בכבוד במקרה הכי טוב מקבל אברך כולל מלגה של משרד הדתות ששויה בין 700 ל-900 ש"ח (וזה נקרה שמפרנסים את החרדים, איך 900 ₪ יכולים להחשב פרנסה???) ראש הכולל משלים את ההכנסה במקרה הכי טוב בעוד כ-3000 ₪, מתרומות שהוא אוסף בארץ ובעולם. האברך בתמורה לומד יום שלם בכולל. וזו ההכנסה המקסימלית שהוא יכול להביא הביתה. כמה אפשר להתפרנס מאלף דולר כשיש לך משפחה ברוכת ילדים? משום כך רוב הנשים החרדיות נאלצות לצאת לעבוד כדי להביא עוד משכורת הביתה. אז מי מפרנס את החרדים? משרד הדתות??

אז מי מממן את מי וכמה?

רבים טוענים כי גם אם לימוד התורה נובע ממניעים ערכיים סוף כל סוף רוב הגברים החרדים לא עובדים ולכן לא משלמים מיסים יוצא שכל ההכנסה של המדינה ממיסים היא על חשבון החילוניים. האמנם?

א. הכנסת המע"מ והמיסים לשנת 2012 עומדת על 250 מיליארד מתוך 365.9 מיליארד מכלל הכנסות המדינה. ולכן לא רק שהחילוניים לא מממנים את קופת המדינה במיסים אלא שדווקא החרדים שמקימים ומקיימים משפחות גדולות הם אלה שמזרימים למדינה הרבה יותר כסף ממע"מ וממיסים שונים שכן הם צורכים הרבה מוצרים וכל הזמן.

ב. כפי שצינו לעיל רוב הנשים החרדיות עובדות לפרנסת ביתן ואם הכנסתם גדולה הם משלמות מיסים כדת וכדין. אם יש להם נקודות זיכוי עבור ילדים הם גם מכניסות לקופה הציבורית בגלל אותם הילדים.

כלומר בשום אופן אי אפשר לטעון שהציבור החילוני מפרנס את הציבור החרדי,

²⁸ כתשובה לשאלת עיתונאי במוסף "הארץ".

וגם אי אפשר לטעון שכספי המיסים מקורם רק ממיסים שמשלמים החילונים.

ג. ולנתון המשמעותי ביותר: בארץ חיים למעלה 1,000,000 חרדים מתוכם רק 136,000 מוכרים כמי שתורתם אומנותם.

האם כל מאות האלפים החרדים האחרים גוועים ברעב? הם הרי עובדים לפרנסתם ומשלמים מיסים כנדרש שהרי החוק לא מפלה אותם. מספיק לראות מי הם בעלי העסקים בערים החרדיות ובשכונות החרדיות כדי להבין שמדובר בציבור חרדי גדול שעובד ומתפרנס ככל אזרחי המדינה, וכל הטענות בדבר הנטל הכלכלי שהוא כביכול מוטל על האזרחים האחרים הוא לא יותר מדמגוגיה שנועדה ללא ספק לצרכי הסתה!

מה עם נכסי התרבות של עם ישראל ?

במדינות מתוקנות נוהגים לשמר את תרבות העבר, מקצים לכך משאבים רבים. אוצרים מוצגים במוזיאונים, מעסיקים היסטוריונים יוצרים אתרי תיירות ומה לא. ואם יש באותה מדינה קבוצה שמשמרת מסורת דוגמת חצר מלוכה אף על פי שאין כל תועלת מעשית ממנו, המדינה מממנת אותו בפאר והדר כיאה לנכס תרבותי חשוב. במדינת ישראל קורה דבר מעניין. יש קבוצה גדולה שמשמרת את המסורת. היא חיה לא פעם ברחובות ובשכונות שכמו יצאו ממוזיאון, לובשת לבוש עתיק, מחנכת את ילדיה על פי ימי העבר. יכלו להפוך את אותה קבוצה לנכס תרבותי. יכלו לשמר את שכונותיה, לארגן מפגשי הכרות לנוער ולתיירים עם מיצגיה, (ואל יאמרו תיירים לא יוכלו לבקר בשכונות הללו בגלל לבושם. תיירים מבקרים במסגדים בלי נעליים, אז למה שלא יבקרו בשכונות הללו בלבוש מלא?) יכלו להפוך את זה למקור הכנסה גדול שהרי אין לו כמעט מתחרים בעולם. (ריוויירות ויערות, מפלי מים וחופי ים יש ברבים מארצות תבל אפילו יפים משלנו אך בכמה ארצות יש מאה שערים, בכמה ארצות יש טיש חסידי של אלף איש, או מעמד הקהל של ריבואות ילדים בכותל באמירת שיר השירים?) אך ראה זה פלא לא רק שלא עשו דבר מכל הדברים האלה, אלא שבזים ורומסים ברגל גסה את כל מה שקרוב או מריח מריחה של התרבות העתיקה והשורשית של עמנו, מדוע? זה אפילו לא רווחי?

תקציבי התרבות למי הם הולכים?

במדינת ישראל יש תקציב נכבד הממן ארועי תרבות ומוסדות תרבות רבים מתוך הבנה כי תרבות זו משרתת את אזרחי המדינה.

♦ התקציב השנתי לתרבות עומד על 612 מיליון שקל.

♦ ענף הקולנוע מתקצב על ידי מדינת ישראל ב-67 מיליון שקל בשנה.²⁹

♦ ענף הספורט: תקציבו עומד על 60 מיליון שקל בשנה.³⁰

²⁹ 85% מהתקציב מופנה לחמש קרנות הקולנוע המסייעות, בחלקם, להפקת סרטי עלילה אנטי ציוניים.

³⁰ מלבד מאות מיליוני שקלים מרשויות מקומיות ותקציב הטוטו וההימורים.

אבל לציבור החרדי אין כל חלק בתקציב הזה. שהרי הציבור החרדי אינו צופה בטלוויזיה ולא בקולנוע, לא במשחקי ספורט ולא בלהקות רוק וג'ז. אין לו מופעי רחוב ולא קונצרטים. אז למה שהוא לא יקבל תקציב יחסי שבו יוכל להנות מתרבות של בריאות ופנאי בדרך שמקובלת עליו? כמו ספריות צבוריות (גם זה אינו מקבל כשאר האוכלוסיה) ברכות שחיה, מתקני ספורט וגני שעשועים מפותחים לילדים, קונצרטים של חזנות עם הפרדה מלאה ובמקום נבחרות ספורט יהיו נבחרות של פוסקים ונבחרות של בקיאים בתנ"ך ובתלמוד כאלה שאפילו יוכלו להתחרות בדרך הולמת על אוצרות הידע היהודיים, מקומות מרגוע לנשים, ועוד... שנים על גבי שנים התקציב למימון כל התרבות מועבר באופן גורף לכל חלקי האוכלוסיה זולת הציבור החרדי. מדוע? האין הוא ראוי לחלק יחסי מהכנסותיו למדינה בשביל להנות בזרכו שלו?

אז מי מממן את מי? **וכמה מילים על חינוך וכסף**

כבר הוכחנו שאין החילונים ממנים את החרדים, אולם עתה ברצוננו להוכיח שהחינוך החרדי בחלקו ממומן ע"י ההורים ומתרומות של יהודים מהארץ ומחו"ל ולא רק זה אלא שהחינוך החרדי חוסך כסף רב למדינה.

חינוך הבנים בחברה החרדית נעשה מתוך אותו היחס ללימוד התורה מתוך מסירות נפש של ממש. בין תלמודי התורה יש תחרות מתמדת מי יחזיק את המלמדים הכי טובים מי יוציא מקרב בוגריו את הלמדנים הכי טובים, וכן הלאה. משום כך הרבה תלמודי תורה הם פרטיים לגמרי. ההורים משלמים שכר לימוד גבוה והמוסד עצמו מקבץ כספים ממעשרות ומתרומות. כך קורה שרוב המוסדות הללו לא מקבלים אגורה מהמדינה ועול כספי כבד מוטל על ההורים. (יש אמנם מוסדות שמקבלים תקציב מהמדינה אך גם הם דורשים שכר לימוד גבוה מההורים מפני שהם צריכים להתמודד בתחרות הזאת).

הבוגרים של כל מערכות החינוך החרדיות הפרטיים והנתמכים ע"י המדינה מצמיחים נוער שונה. כל מי שמכיר מקרוב את הנוער הזה תוהה איך מגדלים כאלה ילדים. אחוז הפשיעה בקרב הנוער הזה שואף לאפס. אחוז העבריינים המוחזקים בכלא מקרב החרדים הוא נמוך ביותר. בקרב נגמלי אלכוהול ונגמלי סמים הוא זניח. האין כל זה חיסכון אדיר לקופת המדינה? האין בכל אלה לעורר שוב את השאלה מהזוית ההפוכה מי מממן את מי? מדוע אין כלי התקשורת או משרדי הממשלה השונים מפרסמים נתונים בהקשרים אלו בפרהסיה על מנת שכל הציבור ידע מה חלקם של החרדים באחוזי הפשיעה והגמילה?

להלן נתוני פשיעה:

אף שהרקע לפשיעה על כל היבטיה קשורה לא פעם לעוני ולפערים כלכליים וחברתיים. החברה החרדית (ובתוכם ציבור האברכים הנמצאים לא פעם בתחתית קו העוני) אינה מצמיחה כמעט את תופעת הלוואי המאפיינות את השכבות הסוציו-אקונומיות הנמוכות.

♦ מדי שנה עומדים למעלה מ-418,000 אירועי פשע. דו"ח של משרד לביטחון פנים מציין כי הנזק שנגרם לכלכלת המדינה כתוצאה מן הפשיעה בשנה עומד על 13.7 מיליארד שקל.

♦ תקציב משטרת ישראל למאבק בסמים הוא כ-600 מיליון שקל בשנה. משרדי הממשלה השונים (רווחה, בריאות, קליטת עלייה) מקצים עוד סכום מצטבר של כ-100 מיליון שקל בשנה לטיפול בנפגעי סמים.

המשתמטים!

♦ תקציב בתי הסוהר עומד על 2.5 מיליארד בשנה. **פי 17 מהתקציב הכולל שניתן לשיבות ולישיבות ההסדר.**

ועכשיו לנתון מרתק אחרון:

♦ המגזר החרדי מגלגל למעלה מ-5 מיליארד שקל בשנה ע"י שהוא מביא למדינת ישראל אלפים רבים של יהודים בעלי ממון ובעלי צדקה המבקשים לתרום ללימוד התורה, לקיום המצוות ועשיית החסד בישראל.

לסיכום ניתן לראות על פי כל הנתונים הרשמיים שהוזכרו לעיל כי הציבור החרדי לא רק שאינו ממומן מכספי המגזר החילוני אלא שהוא תורם לקופה הציבורית הרבה יותר ממנו ומקבל הרבה פחות ממנו.

אם כך השאלה הנשאלת מדוע ואיך הושרש בעם הביטוי "סחטנות חרדית" האם גם הוא יונק מאותו מקור שיונקים הכינויים האחרים "משתמטים" ו"פרזיטים" האם אין יד מכוונת שיוצרת את כל הטרמינולוגיה הזאת כשהיא מנותקת מכל קשר למציאות רק כדי לעורר שנאה וריחוק,

ואם כן, מה אתה עושה כדי למנוע זאת???

נספחים

- (1)** דע מה שתשיב- מקבץ מקוצר של שאלות ותשובות שנשאל כל חרדי אלפי פעמים בחייו.
- (2)** מי המשמטים האמיתיים ?
- (3)** מילון מונחים.

דע מה שתשיב

אם אתה אדם חרדי אין ספק שנדרשת עשרות פעמים בחיך לענות על שאלות בנושאים שבין חרדים לחילונים ובפרט בסוגיית הגיוס. משום כך מצורף בזה אוסף מקוצר של שאלות ותשובות שיוכלו לסייע בידך לקיים את "דע מה שתשיב".

1. מדוע בני הישיבות אינם משלבים ללימודם גם צבא כמו הישיבות הסדר ?

כמו שחייל בחיל האוויר הוא 100% בחיל האוויר ולא 50% בחיל האוויר ו-50% בחיל הים. כך גם בני הישיבות שהקדישו את חייהם לחיל התורה חייבים לשרת שם 100% וכשם שברור לנו שחייל שישירת בחילות אחרים במקביל, תפגם יכולתו ולא תשתכלל. כך גם לגבי בני הישיבות.

החזון איש: "התורה נקנית בעמל רציף, בעיקר בתקופת הבחרות". (באגרותיו ח"א אגרת ג').

ר' אהרן קוטלר: "לימוד תורה דורש התמסרות, יגיעה וריכוז כוחות הנפש בו". (ספר משנת אהרן דף ד' סע' ז).

אלה מהדתיים שמזכירים על 'שוויון בנטל' ונגד ההשתמטות כביכול של בני הישיבות, צריכים לזכור שחייל בישיבת הסדר משרת בפועל רק 16 חודשים, לעומת זאת חייל רגיל משרת 36 חודשים. למה בחור שמשרת במסגרת ההסדר מאמין ששרות של 50% הוא שוויון בנטל? רק מפני שהוא מאמין שבכוח לימוד התורה של ה-50% הנותרים הוא גם מגן על העם. אם כך ההבדל האמיתי בין חייל הסדר לחרדי הוא שחרדי מאמין שלימוד של 100% מגן על העם לא פחות משרות של 50%. האם חייל בהסדר מאמין אחרת? או שמא הוא משרת בניגוד לאמונתו רק כדי לרצות אנשים בעם שלא מעריכים אותו ולא מכבדים את אמונתו ואת מסירות נפשו?³¹

ואם דרכם של בני ישיבות ההסדר היא האידאל כיצד זה כל כך רבים ונכבדים מרבניו ומהוגי השקפתו כתבו במפורש שהאידאל הוא דווקא בלימוד תורה טוטאלי?³²

2. הרי אפילו לדוד המלך היה צבא, והוא לקח תלמידי חכמים להלחם ?

אכן אמת, אבל דוד המלך לא היה מי שילחם מלבד תלמידי החכמים. כי כל הירא ורך הלבב פטור היה מן הצבא וחז"ל אמרו כי מי שהיה ירא ורך לבב בשעת מלחמה היה רק מי שחטא שחשש שמא ימות בקרב בעטיו של החטא. יוצא שבתקופת משה, יהושע בן נון, ודוד המלך, היוצאים לקרב היו רק גדולים שבגדולים בתורה ובמצוות אבל הם יכלו לעשות זאת כי בעורף כל מי שנשאר היה גם כן תלמיד חכם. כיום שיש הרבה חילונים שרובם אינם מסוגלים ללמוד תורה, ומי שלומד זה רק קומץ קטן ביותר מהעם אין ברירה וההסדר הוא הפוך. כי בלי התורה ששומרת ומגינה ומצילה את עם ישראל, שום צבא לא יצליח בקרב. וכך גם היה בימי דוד, כמו שנאמר בגמרא (סנהדרין מט.): "אילמלא דוד, לא עשה יואב מלחמה" (פירוש: אם לא היה דוד שעוסק בתורה, לא היה יואב יכול לעשות מלחמה). "ואילמלא יואב, לא עסק דוד בתורה" (פירוש: ואם לא היה יואב נלחם, דוד לא היה יכול לעסוק בתורה) כדכתיב: "וַיְהִי דָוִד עֹשֶׂה מִשְׁפָּט וצִדְקָה לְכָל עַמּוֹ, וַיּוֹאֲב בֶן צְרוּיָה עַל הָעָבָא" (שמואל ב-ח טו טז)

אמר דוד המלך: "עַמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ בַּשָּׁעָרִים יְרוּשָׁלַם" מי גרם לרגלנו שיעמדו במלחמה שערי ירושלים העוסקים בתורה". (מכות י.).

³¹ מבוסס עפ"י תשובת הרב מרדכי נויגרשל בספרו 'למה הם שונים'.

³² עיין בציטוטים מכל גדולי רבני הדתים הלאומיים המופיעים בעמודים 12-14.

עוד אמר דוד: "רִיבָה ה' אֶת יְרִיבֵי, לֶחֶם אֶת לֶחֶמִי" והקדוש ברוך הוא אומר לדוד, עסוק בתורה ואני לוחם את מלחמתך". (מדרש תהילים מז' לה).

ועוד אמר: "אֵלֶּה בְּרָכָב וְאֵלֶּה בְּסוּסִים וְאֵנְחָנוּ בְּנֶשֶׁם ה' אֱלֹקֵינוּ נִזְכִּיר". (תהילים כח).

אנו רואים ש'צבא דוד' הצליח במלחמות בזכות אמונתם ובטחונם בה' שעסקו בלימוד התורה.

3. אם בעבר רק תלמידי חכמים יצאו למלחמה אז מדוע היום לא?

כמו שנאמר לעיל שבמלחמת מדיין, כנגד הלוחמים שנלחמו היו גם שעסקו בתורה כנגדם, [כנגד כל חייל ישב ת"ח כנגדו] המציאות בימינו היא שלומדי התורה הם מעטים יחסית ללוחמים, ועל כן במצב שאם בני הישיבות ילכו לצבא לא יהיו כנגדם לומדי תורה, אז יצמח מכך נזק נוראי, ואם כן יצא שכרנו בהפסדנו.³³

4. מדוע שתלמידי חכמים לא יתנדבו אפילו מעט בשמירה על העיר ?

"כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים, אית דאמרי: אויביו נופלים לפניו כיוסף". (בבא קמא יז.).

נאמר בגמרא (ב"ב ח.): 'רַבֵּן לֹא צָרִיכִי נְטִירוֹתָא' (פירוש: ת"ח לא צריכים שמירה, משום שתורתם משמרתם), שהרי אין פורענות באה לעולם אלא בשביל עמי הארץ. ושם בהמשך: אמר רב פפא 'לשורא ולפרשה ולטריזנא אפילו מיתמי, אבל מרבנן לא צריכי נטירותא' (פירוש: לתיקון החומה, ולשכור פרש הרוכב סביב העיר לשומרה, ולדעת מה הם צרכי הציבור, ולשכור אדם שישב בבית אצל שער העיר.. גובים מכל תושבי העיר, ואפילו מיתומים, מפני שגם הם צריכים שמירה. אבל ת"ח אינם צריכים שמירה, ואין גובים מהם להוצאות אלו).

מבואר שתלמידי חכמים פטורים לא רק משירות סדיר אלא גם משירות שיש בו שמירה על העיר. ושוב הכל נובע מאותה סיבה שתרומתו על השמירה לעיר בשל לימוד התורה גדולה מכל שמירה בפועל.

5. מדוע שלא לחייב את תלמידי חכמים בהתגייסות מצד פיקוח נפש? שהרי ידוע שפיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה ואם כך מצבנו ברוב המלחמות הוא מצב של פיקוח נפש.

הכלל שפיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה, קיים דווקא כשאדם נקלע למצב של פיקוח נפש ממש, ואז או שהוא עובר על התורה או שהוא ימות. (חוץ מעבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, שאז עליו למות ולא לעבור.) אבל הכלל הזה לא חל כאשר אדם יושב ולומד תורה ויש מלחמה. כי בזמן המלחמה אם יפסיקו כולם מלימודם יתרחש אסון לאומי גדול יותר (הפיקוח נפש יהיה של כלל ישראל כולו).

מבואר בגמרא (שבועות לה:): ששלמה המלך שהיה חכם מכל אדם כשבא לבנות את צבאו לקח אליו אלף איש למלחמה, 'ומאתים לנוטרים את פרי': שהם תלמידי חכמים, השאיר שילמדו תורה. ובמהרש"א שם, מבואר: שהותר מישראל מלצאת למלחמה חלק ששית מאלף שהם הרבנן שאסור לעשות אנגריא בת"ח, וכדברי הגמרא (נדרים לב:): שבנ"י נשתעבדו למצרים 210 שנה מפני שאברהם אבינו נענש על שעשה אנגריא בת"ח (ר"ן- הולין למלחמה), וכן מהגמרא בסוטה (י:): שנענש אסא מפני שעשה אנגריא בת"ח (פרש"י- עבודת המלך).

³³ עפ"י תשובתו של הרב בניזרי.

6. האם מלחמותינו הם מלחמת מצווה, וא"כ מדוע לומדי התורה אינם יוצאים להלחם שהרי אפילו 'חתן מחדרו' חייב לצאת למלחמת מצווה?

רבים טוענים שהמלחמות שבדורנו הם 'מלחמות מצווה', וחושבים שאם ההגדרה הזאת תתקבל גם אצל בני הישיבות הם יהיו מחוייבים לצאת למלחמה שהרי ידוע שבמלחמת מצווה אפילו חתן יוצא מחופתו למלחמה.

וחלקם אף מצטטים את דברי הרמב"ם בהלכות מלכים (פרק ה, א): "ואיזו היא מלחמת מצווה זו מלחמת שבעה עממים. ומלחמת עמלק. ועזרת ישראל מיד צר שבא עליהם", כיון שלכאורה נראה שהמלחמות בימינו הם בגדר "מלחמות מיד צר", וממילא ברור שמלחמתנו הם מלחמות מצווה וא"כ אז תלמידי החכמים צריכים לצאת ולהלחם.

הבעיה היא, שאותם המצטטים את דברי הרמב"ם כנראה 'שכחו' את דבריו שכתב: "ששבת לוי לא נלחמו כלל במלחמת א"י (מלחמת שבעת עממים) ומלחמה זו הייתה ללא ספק "מלחמת מצווה". כלומר: גם כשחתן יוצא מחופתו לקרב, מי שכל חייו יושב ולומד תורה מצווה באותה שעה להמשיך ללמוד!

עלינו לשון את דברי הרמב"ם (סוף הלכות שמיטה ויובל) שלומדי התורה אינם נלחמים, שכתב: "ששבת לוי כיון שכל עסקם בתורה, **"לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל"**. אלא **הם חיל השם** שנאמר "ברך ה' חילו". ומוסיף הרמב"ם ואומר: **"ולא שבת לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלהים, ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים"**.

ואף הוסיף הזוהר הקדוש, **"שגם שבת יששכר לא נלחם אלא היה עוסק בתורה"**. (פר' בעלותך דף קנ ע"א).

לאורך כל ההיסטוריה, שבת לוי ויששכר לא נלחמו כשאר העם אלא עסקו בתורה וכן כל מי שחפץ בלימוד התורה הרי הוא כשבת לוי שלא נלחמו כלל, הגם שאז היו כאלה שהתלוננו על ההלכה שנפסקה שכל מי שלומד תורה לא נלחם. אולם כנראה שכולם הבינו שאין כאן ח"ו הבחנה בין דם לדם.

7. אם התורה כל כך מגינה על עם ישראל אז מדוע בני הישיבות יוצאים לחופשת בין הזמנים?

ראשית חשוב לדעת כי החופשה של בני הישיבות אינה כמו החופש הגדול או כמו החופשים של שאר האוכלוסיה (חופשת הקיץ של בני הישיבות היא: שלושה שבועות בלבד (בחודש אב), חודש ניסן (בתוכם כלולים ימי הפסח), ושלושה שבועות בחודש תשרי (בתוכם כלול חג הסוכות). חופשים אלו נועדו כדי שבני הישיבה יחגגו את החגים עם בני משפחותיהם וישתחררו מעט מהמתח והלחץ הגדול של הלימוד. אולם חשוב מאוד לציין שגם בימים אלו אין הם פטורים מלימוד. אלא שהוא נעשה במסגרות שונות שנקראות "ישיבות בין הזמנים" הבחורים מקבלים מעט כסף בימים אלו עבור הלימוד. ולומדים במתכונת שהם חפצים ולא במתכונת של סדרי הישיבה הארוכים והנוקשים.

הרב מנחם אלעזר ש"ך זצ"ל פרסם כרוז המבקש מכל התלמידים **"לקבוע לימוד תורה בבין הזמנים, לא פחות מארבע שעות ביום"**³⁴. **מי שתורתו אומנותו ממשיך ללמוד גם בימי החופשה.**

חופשות אלו התקיימו מדורי דורות ומי שקבעו אותם היו גדולי ישראל שהבינו עד כמה נדרש ימי בין הזמנים לקיום הזמנים. בבחינת "ביטולה הוא קיומה". (ביטול הלימוד כרגע יביא לקיום

³⁴ מכתבים ובמאמרים של הרב שך זצ"ל, ח"ו דף י"ב.

הלימוד (בהמשך). לא פעם ניסו רבנים מסוימים לעשות שינויים ולקצץ בימי בין הזמנים ולא עלתה בידם, כי חופשות מינימליות אלו נכנסות להגדרה של צורך: כמו ושינה ואכילה שזה לצורך הלימוד.

8. טענה: לגייס את כל בני הישיבות ולהשאיר רק את ה'עילויים' כי רק מהם יש סיכוי שיצמחו תלמידי חכמים ?

טענה זאת חסרת טעם, משום שכבר הוכחנו שעצם לימוד התורה היא זו שמגינה על עם ישראל וככל שירבו לומדי התורה גם ההגנה תגבר. ומלבד זאת המציאות הוכיחה שלא רק מה'עילויים' יצאה תורה, אלא המציאות היא שהרבה מהתלמידי חכמים לא היו עילויים בקטנותם. וכי איך אפשר להחליט את גורלו של בחור צעיר כבן 20 אם יהיה גדול בתורה או לא. הרי זה ממש דיני נפשות! ויכולים אתם לשאול כל ראש ישיבה, מי הוא חושב שיצא תלמיד חכם. ותראו שתשובתו היא שמי שמשקיע ועמל בתורה יכול לצאת ת"ח, ופעמים רבות אותם עילויים מחמת כישרונם לא עמלו מספיק בתורה ולא יצא מהם דבר.

9. מדוע לא מגייסים את בני הישיבות שאינם לומדים כל היום ?

ישיבה בנויה ממערכת כזו, שמתוך אלף שנכנסים לבית המדרש מספר מועט יוצא להוראה, (רבנים). ולכן מעודדים כל מי שרוצה ללמוד שילמד כי רק מהריבוי הזה אפשר שיצמחו לבסוף גדולי תורה אם חלילה ימעט מספר הלומדים מי בכלל יכול להבטיח שיצמחו גדולים.

כמו שכתב רש"י על הפסוק: "אָדָם אֶחָד מֵאֶלֶף מְצָאֵנִי". בנוהג שבעולם אלף נכנסים למקרא, אין יוצאים מהם להצלחה שראויה למשנה אלא מאה, ואותם מאה שנכנסו למשנה אין יוצאים מהם לגמרא אלא עשרה, ואותן עשרה שנכנסין לגמרא אין מצליח מהם אלא אחד להוראה **הרי אחד מאלף**. (קהלת ז כח).

ואותם בחורים אשר היום אינם לומדים יום שלם, ישנם סיכויים גדולים מאוד שלמחר אותם הבחורים יחזרו לספסל הלימודים - **והיו הרבה מקרים מעולם. לכן הכלל הוא כפי שנקט הרמב"ם תלוי בבחירתו של האדם (בהתנדבותו)** מי שבחר להיכנס להגדרה שתורתו היא אומנותו אז גם אם כרגע אינו לומד מספיק עצם הבחירה הזאת תוכל לסייע בידו להתקדם יותר בהמשך.

10. ומה עם אלה שלא לומדים כלל, ומקבלים דיחוי, והולכים לעבוד או שמסתובבים ברחובות, בקיוסקים וכדו' ?

האחוזים הם מועטים, שהרי הצבא עושה בכל הישיבות בארץ ביקורות פתע לפחות פעם בשנה, וצריך לפחות 85% נוכחות.

ה'חזון איש' התבטא בחריפות כנגד האנשים הללו שלא ממלאים חובתם ואמר: "כל מי שמנצל לרעה את זכות הדחייה של תלמידי הישיבות הרי הוא בבחינת **רודף**, וחוטא כלפי כל בני הישיבות".³⁵

אולם אלו שאינם לומדים תורה כלל - עליהם חלה חובת גיוס כל עוד זה לא נוגד את המצב הרוחני, וכמובן בהתייעצות עם רבניהם.

³⁵ מצוטט מפי מנהל ועד הישיבות, הרב מ' טטנבאום זצ"ל. ("ערב שבת", 11.12.87).

11. מדוע בני הישיבות אינם משלבים לימוד ועבודה. הרי היו גם תנאים ואמוראים שהיו עובדים ?
(כגון: הלל הזקן - חוטב עצים, רבי יוחנן הסנדלר, רבי יצחק נפחא, רבי יהושע פחמי ועוד.)

בזמן התנאים והאמוראים הגם שהיו תנאים ואמוראים שעבדו, היו לעומתם רבים שלא עבדו כלל, וענקי רוח הללו שכן עבדו ועמלו למחייתם, הייתה עבודתם רק כדי להתקיים בלבד. על מנת שלא יגיעו למצב שיצטרכו לבריות ולא יותר מזה. אולם כיום כל לומדי התורה לא נמצאים במצב שיצטרכו לצדקה או לחסד בשביל פת לחם, וכן שילוב זה לא יוכל להתקיים בזמננו שאין מציאות צמצום עבודה רק בכדי מחייתם ממש. ובזמני תגורר לעוד ועוד שעות עבודה ואז תורתו לא אומנת! והיא עשויה טלאים טלאים. (עפ"י ספר מנורת המאור בהלכות ת"ת).

רבים מהמסיתים מצטטים את דבריו של הרמב"ם (הלכות ת"ת פרק ג י): "כל המשים על לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה הרי זה חלל את השם ובזה את התורה וכבה מאור הדת וגרם רעה לעצמו ונטל חייו מן העולם הבא. לפי שאסור ליהנות מדברי תורה בעולם הזה".

אפילו אם נניח שהלכה מעיקר הדין כדברי הרמב"ם, שאין לעסוק רק בתורה אלא גם במלאכה, מכל מקום כבר הסכימו כל גדולי הדורות להתיר להתפרנס מצדקה משום **"עַתָּה לַעֲשׂוֹת לַה' הַפָּרוֹ תוֹרָתְךָ"** (תהילים קיט, קכו). אילו לא הייתה פרנסת המלמדים והלומדים מצויה מתרומות הציבור, לא היו יכולים להקדיש את זמנם ולטרוח בתורה כראוי, והייתה התורה משתכחת מישראל חס ושלום; אבל כאשר מצויה פרנסתם יכולים לעסוק בתורה תדיר. (כסף משנה, הלכות ת"ת פ"ד).

המהרש"ל כתב: "המנהג שנהגו כל תלמידי חכמים להתפרנס מתרומות הציבור ולעסוק בתורה – שאם לא היו עושים כך הייתה בטלה ומשתכחת חס ושלום מישראל, **אי-אפשר לכל אדם לעסוק בתורה ולהחכים בה, לדון ולהורות הלכה למעשה לרבים, ולהתפרנס ממעשה ידיו**". (י"ם של שלמה, ג דחולין ס"ט).

הרה"ג משה פיינשטיין זצ"ל (מגדולי דורנו) הביא את דעתו על דברי הרמב"ם: **"אלה המתחסדים לנהוג על פי דברי הרמב"ם, ולומר שצריך שיהנה מיגיע כפיו ויקבע עתים לתורה בשעות הפנאי, ולא ילמוד כל היום כולל ויקבל משם פרס לפרנסתו, הם הולכים אחר עצת יצר הרע המסיתים שיפסיקו ללמוד תורה כראוי שיעסקו במלאכה ובמסחר, עד שלבסוף ישכחו גם את המקצת שלמדו בילדותם, ואף לא יישאר להם זמן ללמוד כלל**.

והרי אפילו הראשונים כמלאכים, שהיה לבם פתוח כפתחו של אולם, אמרו שאי-אפשר לאדם לעסוק בתורה ולהתגדל בה, שיהיה ראוי להורות ממנה למעשה, אם יעסוק גם במלאכה וסחורה. וכמו שאמרו בעירובין (נה, א): 'ולא מעבר לים היא', היא [התורה] לא תימצא לא בסחרנים ולא בתגרים', ובעירובין (סה, א): אמר אב"י: אי אמרה לי אם קריב כותחא לא תנאי, ופרש רש"י: אפילו אמרה לי ציווי לעבודה קלה, כגון להביא הכותח, לא הייתי יכול לשנות כמו ששנית, כי הייתי מתבטל מהלימוד וכל שכן בזמננו שנתמעטו הלבבות.

ולכן ... עדיף לבחור ההצעה ללמוד תורה כל היום, ולקבל משכורתו לצורך פרנסתו ממחזיק פרטי, או מהנהלת הכולל, יותר מאשר לעסוק במלאכה או בסחורה כמה שעות ביום לצורך פרנסתו, וילמד רק בשעות הפנאי, ואף אם המשכורת מהכולל זעומה ומספיקה לו בדוחק, כבר הבטיחו חז"ל ש'כל המקיים את התורה מעוני סופה לקיימה מעושר (אבות ד' יא) כעניין הלל וחבריו". (שו"ת אגרות משה, יורה דעה, סי' קטז).

יש להבין את האמור בגמרא 'חייב אדם ללמד את בנו אומנות' (קידושין כט.). וכן מה שכתוב 'וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון' (אבות ב ב), וכן 'אהב את המלאכה ושנא את הרבנות' (אבות א י), שמשמעות הדברים שיש לשלב עבודה בד בבד עם לימוד תורה ?

מה שאמרו חז"ל חייב אדם ללמד את בנו אומנות, הביאור לזה הוא שהתורה היא תהיה אומנותו ('תורתו אומנותו'), שלא ילמד לבד אלא ילמד לאחרים, ומכך תהיה פרנסתו, וכן מעבודות תורניות (כגון סופרות, מורים וכדו'), או מלאכות קודש באשר הם כלולים וזה גם הכוונה לתורה שאין עמה מלאכה, והביאור: שאין עמה מלאכת התורה - שזה לימוד תורה עם דרך ארץ, ואם לא ילמד בדרך זאת לתלמידיו, ממילא תהיה 'סופה בטלה וגוררת עון' שיהיו התלמידים הולכים בדרך רעה ומלסטמים (גוזלים ושודדים) את הבריות. (מבוסס על דברי הגאון בעל פרחי כהונה, מס' קידושין).

גם מאמר התנא באבות 'אהב את המלאכה ושנא את הרבנות', מפרש התפארת ישראל (מס' אבות, שם) דאינה אלא עצה טובה שחז"ל אמרו לאדם הרוצה להתפרנס שאם כבר הוא במצב שעובד לצורך פרנסתו, יאהב את המלאכה שמתעסק בה, ועי"ז יעבוד בשמחה ובקלילות. ומה שכתוב 'ושנא את הרבנות' אין הכוונה את הרבצת התורה שעושה ע"י רבנותו או הלימוד תורה. אלא שילמד לתלמידים בלי התנשאות. (רבנות מלשון שררה) ובלי ולהתגאות ברבנותו ושילמד את תלמידיו בדרך ענה.

נתוני אחוזי אבטלה:

- ♦ יש בישראל למעלה מ-200,000 דורשי עבודה, (לא חרדים), ואין עבודה אז למה כל כך מרבים לדבר על שילוב של חרדים בעבודה?³⁶
- ♦ שוק העבודה מוצף בלמעלה מ-250,000 עובדים זרים שעובדים במשרות המיועדות לישראלים.³⁷ וכתוצאה מכך: אין מספיק תעסוקה לישראלים.
- ♦ 58% מהמעסיקים מעדיפים שלא להעסיק חרדים, ו-86% מהם לא יקדמו אותם בעבודה.³⁸
- ♦ כיום, 10% מהגברים החרדים ו-13% מהנשים החרדיות, הם מובטלים שמחפשים עבודה ולא מוצאים.³⁹
- ♦ מתוך 5,000 בנות שמסיימות סמינר, רק 1,000 מוצאות עבודה.⁴⁰
- ♦ הנתונים הללו מלמדים שחלק ניכר מהשאלות הללו אינו נובע מרצון כן לשלב את החרדים בשוק העבודה. העובדה שכל הסקרים מורים שחרדים נדחים גם כשהם באים עם תעודות מצוינות וכו' הרי שלא פעם מטרות השאלות והשיח בנושא זה היא רק כדי לנגח ולהסית.

³⁶ <http://www.calcalist.co.il/home/0,7340,L-3905,00.html>

³⁷ <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4148300,00.html>

³⁸ <http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/182/220.html>

³⁹ מנהל מינהל תכנון וכלכלה בתמ"ת, בני פפרמן. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3901355,00.html>

⁴⁰ <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,I-390155,00/html>

12. מה נענה לאותה אמא (או לחייל עצמו) שטוענת שבנה מסכן את חייו בצבא, ואילו הבני ישיבות יושבים להם ללמוד באולם ממוזג?

הרי לא כל חייל מסכן את חייו (10% בלבד מסתכנים)⁴¹, שאלה זו צריכים לשאול את השגרירים ואת כל אלה שנמצאים בקריה, בגלי צה"ל, במשרד הביטחון הטכנאים, הג'ובניקים, יחידות מחשב, ועוד.. שהם אף לרגע לא מסכנים את חייהם, והם לא פעם מוגנים יותר מכל אזרח. יאיר לפיד הסתכן? היה כתב ג'ובניק בעיתון 'במחנה'.

יאיר נתניהו (בנו של ראש הממשלה) הסתכן? היה דובר צה"ל וזכה לאבטחה מיוחדת.

זוהי מדינה ישנם שמסכנים את חייהם וישנם שאינם מסכנים את חייהם (יש חייל כזה ויש חייל כזה).

מיד יזעקו ויאמרו: הרי כל שאר החיילים אף שלא מסתכנים, תורמים את חלקם.

ובכן, הדיון יהיה האם בני הישיבות תורמים או לא? עיין לעיל מהי תרומתם של בני הישיבות.⁴²

13. מה יקרה אם כולם יהיו בישיבות, מי יגן על המדינה?

שאלה זו כבר נשאלה ע"י דוד בן גוריון בביקורו אצל ה'חזון איש'. בן גוריון שאל את ה'חזון איש': "אם נקיים מחר ישיבת ממשלה, ובישיבה זו נמנה אותך כראש ממשלה במקומי. במה תבחר, בנשק מודרני או בגמרא בבא קמא? ענה לו ה'חזון איש' במתק לשונו: פעם אחת נסע יהודי בחורף בדרך לא דרך. השלג העז כיסה את הארץ. אצבעות ידיו ואוזניו קפאו. שאל היהודי את העגלון מה אעשה ולא יקפאו אוזניי וידיי. ענה לו העגלון: 'טול מלוא חופניים מן השלג ושפשף בו את אוזניך וידיך'. ואכן כך עשה. ירד היהודי מהעגלה ונטל מן השלג לשפשף בו את אצבעותיו ואוזניו, וכך ניצלו ידיו ואוזניו מקיפאון. בהגיעו לביתו אמר היהודי לאשתו: 'אני מודה להקב"ה על שברא את החורף. אחרת לא היה לי שלג, להציל את כפות ידיי ואוזניי מקיפאון'. 'אוי פתי שכמותך', השיבה לו אשתו. 'בקיץ כלל לא היית קופא'. "וכך גם אתם", המשיך ה'חזון איש' בנמשל, "יצרתם מדינה. ביקשתם לעצמכם מנהיגות וממשלה, אשר במידה מסוימת נלחמתם בתורה ובבורא עולם, ובשל כך נוצר הכורח להלחם באויבים. אין ברירה. לא על זה כרגע אנו מדברים. השאלה היא, האם הייתם צריכים לבחור בדרך זו". **בן גוריון שתק.**⁴³

המצב המלחמתי הוא פועל יוצא של מצב רוחני. משל דומה של ה'חפץ חיים' ממחיש זאת - אדם נפל לבור ורגלו נשברה. בא חופר הבור, הוציאו וטיפל בו. הודה לו האדם מאוד. אמרו לו ידידיו: "על שום מה אתה אסיר תודה? שאילו היה מכסה את הבור שחפר לא היית נפגע כלל". כאשר כולם ילמדו בישיבות, נהיה ראויים לקבל פני המשיח ולא יהיו עוד מלחמות.

שאלה זו נשאלה גם לגאון הרב יהודה צדקה (ר"י 'פורת יוסף' לשעבר). בכנס בו נכחו אישים בכירים מצמרת המדינה, כדרכו דיבר על חובת כל אב ואם לשלוח את בניהם לת"ת וישיבות. קם אחד ושאל: אם כולם ילמדו תורה, מי ישמור ויגן על המדינה, כשאנו מוקפים מכל צד אויבים? השיב הרב: "וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה' וְכָבֵד שְׁלוֹם בְּנֵיךָ", "כי אז ישרור שלום בגבולנו ולא עוד מלחמה ויהי שלום בחילנו שלווה בארמנותינו".

לפי השקפת היהדות אם כולם ילכו וילמדו תורה – לא יצטרכו צבא. כמו שנאמר בנביא (מלכים א' ה ה): במשך 40 שנה בימי שלמה המלך עם ישראל חי ללא צבא, ואיש תחת גפנו ותחת תאנתו

⁴¹לפי הנתונים שמסר אהוד ברק מעל במת הכנסת: כ- 90% מהחיילי צה"ל לא מסתכנים בראיית פני האויב. יש אומרים שרק 12% קרביים ויש שאומרים 40% עיין בדו"ח בן בסט.

⁴²מבוסס עפ"י תשובתו של הרב נויגרשל בדרשה שאמר בעל פה.

⁴³עפ"י עדותו של ח"כ הרב שלמה לורנץ שהשתתף בפגישה.

ישב ועסקו כולם בתורה הקדושה, ולא יצטרכו למלחמה. וכמוש"כ בגמרא (שבת קיח:): "אם ישמרו כל ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים".

14. אז איך העולם יתקיים ללא עובדים, אנשי עסקים, רופאים, וכדו' ?

אילו כל העם היה שומר מצוות ולומד תורה במינון זה או אחר, הייתה מתקבלת הפרופורציה הנכונה בין אלו המקדישים את עתותיהם ללימוד התורה לבין אלו העוסקים בתחומים אחרים. אבל כיום עול לימוד התורה מוטל רק על קבוצה קטנה בעם ועליה לספק את מקור החיות של כולם. אילו הכול היו נרתמים למשימה – היה מתקבל מבנה פירמידה שבבסיסה מצויים לומדי התורה, ועליה נשען העם כולו. אולם כאשר בסיס הפירמידה הוא קבוצה קטנה, לא ייתכן שתישמר הפרופורציה הנורמלית.

משל למה הדבר דומה? "הטובים לטייס". נניח שבמקום 78,000 צעירים יגיעו רק 2,400 צעירים לעבור מבדקי טיסה. במצב כזה ייאמר לרבים מהם: 'אנא הישאר, אפילו אם תדע להטיס רק מטוס קל'. במצב כזה אי אפשר לוותר על אף מועמד... (מצב דומה היה בקום המדינה שנשלחו לקרב חיילים ללא הכשרה מספקת, מפני מצב החרום שהיה).

אין ספק שבמצב בריא של עם ישראל, כשכולם הולכים ללמוד תורה, חלק מלומדי התורה לא היו מוצאים את עצמם בלימוד דווקא, כי הם לא היו מרגישים שגורל עם ישראל תלוי רק בהם. יכול להיות שחלק מהם היו הולכים להיות פרופסורים לכימיה. אבל במצב הנוכחי, לומד התורה מקריב את עצמו ולומד במסירות נפש, והוא ממשיך בלימודו שנים ארוכות, ומרגיש בזה שעם ישראל תלוי בו. **בעצם התשובה הפשוטה היא שכאשר יהיה שיון בנטל הרוחני של עם ישראל יהיה שוויון גם בנטל הגשמי.**

15. מה יקרה אם יגייסו את בני הישיבות בכפיה ?

אין ספק כלל שגדולי ישראל יורו לכל בני הישיבות למלא את בתי הכלא ושם הם ימשיכו ללמוד תורה. יכולה להיות אופציה נוספת שאותה כבר העלו הרב ש"ך זצ"ל ויבדל"א הרב עובדיה יוסף שליט"א **כי אם תהיה חובה כזאת נצא מן הארץ עם כל בני הישיבות.**

מרב הרב עובדיה יוסף שליט"א: "נצטרך חס ושלוש לעזוב את ארץ ישראל ולנסוע לחוץ לארץ כדי שישחררו את בני הישיבות".⁴⁴

מרב הרב מנחם אלעזר שך זצ"ל: "אני אמנם יהודי זקן ואין לי כוח, אך אומר ברורות, שאם יבוא הזמן ותהיה גזרה על עולם התורה, **מרים אני את ידי ואומר 'אם אשכחך ירושלים', כל בני התורה לא ישכחו את ארץ ישראל, אך כולם ילכו לגלות ולא תישכח תורה מעם ישראל!** אף בן ישיבה לא יישאר כאן, אם תיגזר חלילה על עולם התורה, ובלי תורה גם עם לא יהיה. ... ידעו ויבינו שאין זה משחק ילדים שאפשר לעשות מה שרוצים".⁴⁵

הסיבה היא אחת: אם אנו מאמינים שסוד קיומנו הוא לימוד התורה עדיף לצאת לחו"ל ולהמשיך לקיים את מקור חיותנו מאשר להישאר בארץ ולהמית אותה.

ובכלל האם באמת הצבא רוצה שחרדים ימלאו את בסיסיו הרי אם שנכנס מרצה תורני אחד לצבא – הוא מצליח לפקוח את עיניהם של רבבות חיילים, ומתקרבים ליהדות. מה יהיה אם יכנסו עשרות אלפים בחורי ישיבות וישהו 24 שעות ביממה במשך שלוש שנים.

⁴⁴ 04.01.13 ביום שישי בבוקר לאחר תפילת שחרית. התפרסם ב'כוכב השבת'.

⁴⁵ במעמד 'ירחי כלה בשנת תשמ"ח, בעת שעלתה על הפרק שאלת גיוסם של בני הישיבות.

הראי"ה קוק: וכשם שלא תעיז שום ממשלה נאורה לגזור עלינו להחריב את בתי כנסיותנו! לשרוף את ספרי תורתנו! כך לא תוכל להטיל עלינו חוק של החרבת ישיבותינו. ובשעה שתבטל הממשלה את ישיבותינו הרי היא כאילו גוזרת עלינו גזרת שמד, שזאת היא החרבת התרבות של העם היהודי.⁴⁶

* * *

מספרים על פריץ אחד, שלא היה ידוע באהבה יתירה לישראל, שהגיע לעיירה וביקש מחלבן יהודי שיכין לו גבינה שוויצרית מיז. תמה החלבן: "מניין לי גבינה שוויצרית (חלב עכו"ם)?" א"ל הפריץ: "אם לא תביא תוך שעה, הרי שהינך צפוי לעונש חמור של מלקות". ואכן תוך שעה הופיע הפריץ והפליא את מכותיו ביהודי האומלל.

לאחר מכן ניגש הפריץ למוזג היהודי, וביקש ממנו שמפניה צרפתית מעולה. תמה המוזג: "מניין לי יין צרפתי (יין נסך)?" "אם אינך מביא תוך שעה", רעם קולו של הפריץ, "הרי שהינך צפוי למכות נאמנות ממני". ואכן תוך שעה הופיע אותו רשע שונא ישראל, והפליא את מכותיו ביהודי האומלל.

המשיך הפריץ במסעו ונכנס לחנות הקצב היהודי, וביקש על אתר כי יביא לו בשר שפן, כמובן שלקצב לא היה בשר פיגולים זה, ואף הוא ספג מלקות נאמנות מהפריץ.

המשיך הפריץ ובא לפני הנחתום היהודי וביקש ממנו לחם – באגט צרפתי, ואם תוך שעה לא תמולא בקשתו הרי שישלם על כך במלקות. א"ל הנחתום: "אינך מעוניין לא בלחם צרפתי, לא ביין צרפתי, ולא בבשר שפן, **כל מגמתך היא רק להרביץ, ואם כן אל תחפש סיבות לשנאתך את עם ישראל**". (מתוך 'תורתו אומנותו' לרב שלמה בניזרי)

אף אנו נאמר כך לענייננו, לא מעניין אותם לא "נשיאה בנטל", לא "שוויון", הם לא נלחמים בגיוס למדינה – הם נלחמים בתורה הקדושה! הרי בכל פעם ימצאו תירוץ אחר להצליף בנו. הרי גם אם החרדים יתגייסו לצבא, הם יטענו אז לכפייה דתית בצבא, להזדווג נשים, להשתלטות הדת והדתיים על הצבא, להטפה, להחזרה בתשובה, לבזבוז כספי המדינה על הכשרויות והוצאות דת וכו'. וכשיגמר נושא הצבא יטענו שאנחנו לא עובדים ונהנים מקופת המדינה, ופרזיטים. ואח"כ יטענו שאנו מחנכים לבערות ולפרימיטיביות, ושלימוד תורה הוא נגד המוסר האוניברסאלי וכו' וכו', והמשיכו לדמיון כמיטב דמיונם מה עוד הם יטענו. והם לעולם לא יפסיקו עד ש... ח"ו. וכולנו יודעים את האמת. אבל תמיד, הם ימצאו, גם מתחת לאדמה, אמצעי ניגוח אחר, אמיתי או מדומה, להתנגח בנושאי הלפיד. שכן בשביל לשנוא חרדים לא צריך סיבה, אבל תמיד טוב שיש אחת בסביבה, גם אם היא שקרית. אז שיישאר מצידנו הטיעון החלול הזה... (מבוסס עפ"י תורתו אומנותו).

לאור האמור לעיל:

אנו בני הישיבות יודעים את תפקידנו החשוב בלימוד התורה שמהווה מטריה ביטחונית לעם ישראל ולמדינת ישראל וכן ליהודי התפוצות די בכל אתר ואתר. איננו מתכוונים לוותר על זכותנו בהגנת הארץ העם והמולדת ובשמירת המסורת המפוארת העוברת מזה 3,324 שנה דווקא ע"י בני הישיבות חובשי ספסלי בית המדרש. אנו קוראים לכל חברנו "הממיתים עצמם באוהלה של תורה", "סורו לאהלכם אל יצא איש מפתח ביתו עד בקר" "ולמחר יהיה האות הזה". הרבו בתורה ותפילה ודעו מה שתשיבו לאחינו הטועים.

יהי רצון שהקב"ה יפתח את ליבנו לתורה שנתנה לכולנו בהר סיני ויתרבו הספסלים הסטנדרטיים והגמרות, ושכל עם ישראל ישאו בנטל קיום העם היהודי ע"י 'לימוד התורה' ושנזכה לגאולה שלמה ולבנין בית המקדש במהרה בימינו אכ"ר.

⁴⁶ קטע מספר אגרות הראי"ה להרב קוק, חלק ג' דף פ"ח אגרות תת"י.

המשתמטים האמיתיים!

כמה נתונים מדהימים על המשתמטים האמיתיים. לא, הם לא חרדים. הם חייבי גיוס לפי כל קריטריון, אך הם לא משרתים בצה"ל. המערכת הלאומית והבטחונית מכירה היטב את הנתונים המדויגים שלפניכם, אך ראה זה פלא איש לא משמיץ אותם ואיש לא עושה להם דלגיטמציה כמו לחרדים. להלן הנתונים:

♦ **ראש אכ"א אבי זמיר: "כמחצית מהגברים חייבי הגיוס באוכלוסיה היהודית, בגילאי 18-40 לא משרתים בצה"ל, בסדיר או במילואים".**⁴⁷

♦ **כשליש מהצעירים בתל אביב משתמטים!**⁴⁸

♦ **שנת 2010: 33% מאזרחי ישראל אינם מתגייסים לצה"ל.**⁴⁹

♦ **רק 13% מתוך האוכלוסיה שאינה מתגייסת הם בני הישיבות שהם בגדר 'תורתם אומנתם'.**

♦ **מחקר של התמ"ת: אחד מכל עשרה חרדים משרת היום בצבא: 11% מהגברים החרדים בני 20-29 שרתו בצבא.**⁵⁰

♦ **אבי דיכטר, ראש השב"כ לשעבר: "שנת 2012 היא שנת פרשת מים בנושא הגיוס לצה"ל. הנתונים אומרים כי השנה, 50% מגילאי 18 לא מתגייסים. השאלה האם אנחנו צבא העם או חצי העם?".**

♦ **ההערכות מדברות על מאות אלפי ערבים כ-95% מאזרחי ישראל הערבים שאינם מתגייסים לשירות צבאי או לשירות לאומי.**

מעניין מאד למה כל יפי הנפש מתלוננים רק על החרדים שלא מתגייסים לצה"ל, אזרחי ישראל שמפריס את השוויון בנטל ואילו על האזרחים הערבים לא מתלוננים?

אולי יאמרו ש'החרדים הם יהודים – אחים' ואילו הערבים הם בני עם זר לא רוצים בצה"ל.

אם כן מדוע נותנים לערבים לגור במדינה ומדוע מכנים אותם 'אזרחים ישראלים'? ומקבלים אותם למקומות עבודה? ולאוניברסיטה, ולבתי ספר, ולגנים? ונותנים להם תקציבים!! הם מסתובבים חופשי באוטובוסים, והם לא מתגייסים! הם לא לומדים תורה, ולא מגנים על המדינה בשום דרך.. ואיש מהמסיתים אל אי גיוסם של בני הישיבות לא אומר מילה על הפרטנרים הערבים. למען הגילוי הנאות אין לי שום דבר נגדם או נגד אזרחותם הישראלית. אני רק שואל שאלת תם מדוע בענינם יש שקט ובענין החרדים יש הסתה בלתי פוסקת...

⁴⁷ <http://www.haaretz.co.il/news/politics/1.1230752> פורסם ב"הארץ" 19.11.10.

⁴⁸ תל אביב במקום ה-53 מציון הגיוס ynet 18.11.10.

⁴⁹ <http://www.nrg.co.il/online/1/art2/435/118.html>

⁵⁰ מתוך מחקר של אסף מלחי ממשד התמ"ת.

המשתמטים על פי היהדות

לפי היהדות כל מי שהוא מהעם היהודי, ואינו מקיים את התורה. הוא נקרא משתמט האמיתי! שהרי "כל ישראל ערבים זה לזה" (בעל הטורים- דברים כא). השאלה צריכה להישאל כך, מדוע הציבור החילוני אינו נושא בנטל לימוד התורה? מדוע אינם נושאים בנטל קיום המצוות ושמירתה של הזהות העם היהודי?.

כאשר יהודי אינו שומר מצוות הוא מזיק היזק ענק לעם ישראל. כדברי ר' אלחנן ווסרמן על הסיפור בגמרא (שבת לא.): מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, א"ל גיירני ע"מ שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל, וגיירו ואמר לו "מה ששנואי עליך אל תעשה לחברך" זו היא כל התורה כולה, וכל השאר זה פירוש.

שאל ר' אלחנן, מה ענה הלל לאותו נוכרי, שכל התורה כלולה בכלל "מה ששנואי עליך אל תעשה לחברך". שהרי מכלל זה אפשר ללמוד רק מצוות של בן אדם לחברו, אך מצוות של בין אדם למקום – לה', היאך אפשר ללמוד את כל התורה כולה מן הכלל הזה?

מתוך: **"כשאדם מקיים מצווה – מוריד שפע טוב לעצמו וטוב לכל העולם כולו, ואילו כשאדם עובר עבירה מוריד רעה לעצמו ורעה לעולם כולו. נמצא, כשאדם אינו שומר תורה ומצוות הוא גורם רעה גם לחברו.. ואין לך מזיק יותר גדול מזה, שבכל עבירה שעובר הוא מזיק לכל העולם, וא"כ גם חלק התורה שבין אדם למקום נכלל ב"מה ששנואי עליך אל תעשה לחברך" עכ"ל.**

ואם כן, חשוב להבהיר שבדיוק כמו שעל פי השקפת העולם החילונית החרדים נחשבים כמשתמטים לפחות מהשרות הצבאי, כך בדיוק על פי השקפת היהדות החילונים נחשבים למשתמטים מהשירות בצבא הרוחני של עם ישראל. אך בעוד בציבור החילוני יש רבים שמסיתים נגד הציבור המשתמט החרדי דווקא בציבור החרדי אין הסתה על ההשתמטות החילונית אלא דווקא קריאה לקרוב לבבות והזמנה להכרות עם היהדות.

טענה: צה"ל זקוק לחיילים. אם הבני ישיבות היו מתגייסים היה שוויון בנטל, כך שחייל היה משרת כחות משלוש שנים!

הבה נצטט את דעותיהם של בכירי צה"ל ואנשי ציבור בדבר הצורך או התועלת מגיוס חרדים לצבא:

אהוד ברק (הרמטכ"ל): **"גיוס בני הישיבות אינו משתלם לצה"ל מבחינה כלכלית, את הכסף שיעלה גיוסם לצבא ניתן לנצל בצורה טובה יותר בקניית אמצעי לחימה חדשים שתועלתם תהיה גדולה יותר".**⁵¹

יצחק רבין (ראש הממשלה לשעבר): **"יש אבטלה סמויה של חיילים ועודף כוח אדם".**⁵²

ח"כ רן כהן (מרץ לשעבר): **"צה"ל לא מגייס את תלמידי הישיבות, כי הוא לא רוצה אותם. הרמטכ"ל אמר לי במפורש שתלמידי הישיבות לא יגויסו כי לצה"ל אין צורך בהם. לדברי הרמטכ"ל גיוס בני הישיבות אינו משתלם לצה"ל גם מבחינה כלכלית, כי את הכסף שעולה גיוסם**

⁵¹ חגי הוברמן, מפי ח"כ רן כהן ממר"צ, התפרסם בעיתון 'הצופה' 15.05.98.

⁵² "ידיעות אחרונות" 1.12.93.

לצבא ניתן לנצל בצורה טובה יותר בקניית אמצעי לחימה חדשים, שתועלתם תהיה גדולה יותר".⁵³

ההיסטוריון הצבאי אורי מילשטיין: "לא צריך אותם בצבא.. כל הדרישות לגייס אותם, זה סתם סיסמאות פוליטיות".⁵⁴

ראש אכ"א, האלוף יורם יאיר: "הבעיה של צה"ל לא מחסור באנשים אלא מה עושים בעודפי כוח האדם".⁵⁵

ומה אומרים העיתונאים על כך?

העיתונאי צבי לביא ("גלובס"): "מפלגת העבודה מעוניינת יותר בעצם הגשת החוק לגיוס בני הישיבות, כדי לקשור את שמה למהלך הפוליטי, מאשר בגיוס עצמו. **בחוק עצמו אין תועלת מעשית רבה. גיוס בחורי הישיבות הוא דגל חברתי-פופוליסטי מאשר צורך ביטחוני אמיתי.** הגיוס והשירות הצבאי, מזמינים כאבי ראש שאינם חסרים לצה"ל. **החזקתם בצה"ל אולי תעלה יותר מאשר התמיכה בישיבות".**

העיתונאי נחום ברנע (ידיעות אחרונות): "מבחינה מעשית, אין דבר מופרך יותר ודמגוגי יותר מהדרישה לגייס את בני הישיבות לצבא. צה"ל שסובל עכשיו ויסבול בשנים הבאות מעודף בני אדם, היה שמח להחזיר הביתה חלק ניכר מהנערים והנערות שמגיעים לבקו"ם.

עקב עודף החיילים צה"ל החליט שנותנים פטור לעולים החדשים, מספר העולים החדשים עולה על מספר בני הישיבות אשר 'תורתם אומנותם'.⁵⁶ המציאות מלמדת שהצבא לא מעוניין בחרדים, הניסיון לא יצליח, הצבא לא מסוגל לקלוט. וגם זה לא משתלם מסיבות כלכליות, חברתיות.

בצבא מאז ומתמיד יש עודף של חיילים. כבר היום לא יודעים שלטונות הצבא מה לעשות עם מחזורי הגיוס הגדולים.

האבטלה בצבא חוגגת, אם חייל עשה איזה משהו ביום אז זה נקרא 'הישג'. ככל שהטכנולוגיה מתקדמת, הצבא מתבסס יותר על טכנולוגיה וכוח האדם קטן. כיום מרבית הצבאות בעולם הולכים לכיוון צבא קטן ויעיל.

אז למה מסיתים נגד הציבור החרדי?

⁵³ יתד באמן 17.6.94.

⁵⁴ רשת מקומוני "ידיעות תקשורת", 10.7.92.

⁵⁵ 'מעריב' 3.8.94.. ואף המלצות ועדת שפיר שהוקמה על מנת לבדוק את מערך כוח האדם בצה"ל המליצה על צמצום כוח אדם, קיצור השירות והורדת גיל המילואים.

⁵⁶ "ידיעות אחרונות" 1.3.95.

מילון מונחים

לטובת הקורא ליקטתי את המונחים הקשורים בהסדרים השונים לגבי גיוס ושילוב חרדים ודתיים בצבא.⁵⁷

הנח"ל החרדי

גדוד נצח יהודה - גדוד 97, נקרא בעבר הנח"ל החרדי, משום שהיה שייך לסמכות יחידת הנח"ל. הקמתו של גדוד זה לוותה במחלוקת גדולה בציבור החרדי ובין רבניו. הגדוד הוקם על ידי צה"ל בשיתוף עם רבנים ומשרד הביטחון, על מנת לאפשר לחרדים לשלב שירות צבאי קרבי עם המשך השמירה על אורח חייהם החרדי. עד שנת 2008 שירת הגדוד תחת פיקודה של החטיבה המרחבית שבבקעת הירדן. בסוף אותה שנה עבר הגדוד לשרת תחת פיקודה של החטיבה המרחבית "מנשה" באזור ג'נין. הגדוד מהווה חלק מחטיבת "כפיר".

לאחר שנתיים של שירות פעיל יוצאים חיילי הגדוד בוגרי מוסדות לימוד חרדיים ל"שנת משימה" שבה הם משלימים לימודי בגרות ומתחילים בלימודים אקדמיים במכון לב או בלימודי מקצוע אחרים.

חלק מהחיילים פונים בשנה זו ללמוד בישיבה. מטרת שנת המשימה היא שילוב החייל בשוק העבודה עם כלים מתאימים תוך שמירה על מאפיינים חרדיים.

בשנת 2011 גויסו לנחל החרדי 380 חיילים חרדים.
בשנת 2012 גויסו במסגרת היעדים לצה"ל כ-1,500 חרדים.⁵⁸

מסלולי שח"ר (שירות חרדים)

שח"ר הוא מיזם של צה"ל לשילוב חיילים חרדים בשירות חובה במקצועות עורפיים.

הקבוצה הראשונה התגייסה בנובמבר 2007 למיזם "שח"ר כחול" - שילוב חרדים במערך הטכני של חיל האוויר (כחול הוא צבעו של חיל האוויר). בעקבות הצלחת הפרויקט פתחו עוד חילות (חיל המודיעין, חיל הים, אכ"א, אט"ל, הרבנות הצבאית) מחזורי גיוס במוזל שח"ר, כשהם נעזרים בניסיון של חיל האוויר. המתגייסים למסלול הם גברים, מרביתם דחויי שירות על בסיס תורתם אומנות; חלק ניכר מהם נשואים וכמחציתם אבות לילדים ולכן זכאים, לפי פקודות תנאי השרות בצה"ל, לתשלומי משפחה ושכר דירה במהלך שירותם.

מיזם זה הפך למוכיל צה"לי בשילוב חרדים על בסיס חוק טל, מטרותיו המוצהרות הכשרה ושילוב של אוכלוסייה חרדית במעגל התעסוקה תוך מיצוי הפוטנציאל האיכותי הטמון באוכלוסייה זו לטובת השירות הצבאי. מאז הפעלת התוכנית השתתפו בה כ-1,700 חיילים ובהתאם לנתוני אכ"א, מיולי 2011 מוצבים במאגר המילואים של צה"ל כ-290 חיילים שסיימו את שירותם במסגרת תוכנית זו.

שח"ר מבטיח לחיילים שירות בבסיסים שבהם רב צבאי, בית כנסת ושיעור תורה יומי, אוכל כשר למהדרין, ושירות לצד גברים בלבד במעגל הראשון של העבודה. כמו כן, ניתן דגש על הכשרה

⁵⁷ נעזרתי במילונים, אנציקלופדיות, וביקיפדיה, וכן בספרו של הרב בנימין: "תורתו אומנתו" בכתיבתם.

⁵⁸ <http://www.nrg.co.il/online/1/art2/435/118.html>

המעשתיים!

מקצועית המאפשרת פרנסה בתחום לאחר תום השירות. החיילים ברובם המוחלט משרתים לאחר הטירונות על בסיס יציאות יומיות. משך שירות החובה לחיילי המיזם הוא 16–24 חודשים, בהתאם לגיל הגיוס והתפקיד.

בסקר שנערך בקרב משרתי תוכנית שח"ר בחיל הים נמצא כי שביעות הרצון הכללית בקרב המשרתים בתוכנית גבוהה מן הממוצע בקרב חיילי חובה בחיל. רוב המשרתים בתוכנית מוכנים לצאת לקצונה ולהתחייב לשירות קבע בצה"ל, ורובם ימליצו לאחרים להצטרף לתוכנית. (עפ"י ויקיפדיה)

שירות לאומי אזרחי (שא"ל)

שא"ל הוקם לפני כ-4 שנים שנת 2008. בשנת 2011 הצטרפו לשא"ל 1100 מתנדבים חרדים בשנת 2012 כ-700 מתנדבים חרדים. (הנתונים מתוך: הרב בניזרי "תורתו אומנתו")

ישיבות ההסדר

ישיבת הסדר - היא ישיבה המשלבת לימודים תורניים גבוהים ושירות צבאי מקוצר במסגרת דתית. ישיבות ההסדר הן ישיבות ציוניות המשתייכות לזרם הדתי לאומי, ישיבות אלה מנסות לשלב בין החובה ללמוד תורה לבין המחויבות לשירת בצה"ל ולהשתלב בחברה הישראלית. תלמידי ישיבות ההסדר (המכונים בני"שים - בני ישיבות) מגיעים ברובם מהזרם הציוני דתי, לאחר סיום הלימודים בתיכון דתי או ישיבה תיכונית. תלמידים רבים נשארים בישיבת שנים רבות מעבר להתחייבותם במסגרת ההסדר. רבים מהם עוסקים בתקופה זו בלימודי רבנות ודיינות.

נכון ל-2011, קיימות 65 ישיבות ובשנה זו התווספו על ה-5,481 הקיימים עוד 1,674 ובסה"כ 7,155 תלמידים. מהם כ-65% במסלול ההסדר מסלול ההסדר הצבאי נמשך כחמש שנים. כל שנה נקראת בפי בני הישיבות 'שיעור', בדומה לשמותיהן של הכיתות בבית ספר.

שיעור א' - בשנה שלאחר התיכון דוחים בני הישיבות את הגיוס לצבא בשנה (דחיית שירות, דח"ש) ומקדישים ימיהם ללימוד.

שיעור ב' - לרוב, בתחילת השנה (או בסוף השנה שלפניה) עוברים התלמידים חיול חלקי, אך ממשיכים ללמוד בישיבה עד גיוס מרץ או אוגוסט (לפי החלטת הישיבה). במקרה כזה, נחשבת לתלמידים התקופה כשירות צבאי ללא תשלום (של"ת). לאחר מכן, מצטרפים התלמידים למסגרת הצבאית הרגילה.

שיעור ג' - בשנה זו נמשך השירות הצבאי הרגיל. תקופה זו נמשכת 16 חודשים סה"כ.

שיעור ד' - בשנה הראשונה לאחר השירות הרגיל מחויבים השייכים למסלול ההסדר ללמוד בישיבה. שנה זו נחשבת להם כשנת שירות ללא תשלום (של"ת).

שיעור ה' - הלימוד בישיבות נמשך במהלך שיעור ה', והשחרור מהשירות ללא תשלום נעשה החל מאמצע השנה.

בחלק מישיבות ההסדר, מתבצע הגיוס בפועל בסוף שיעור ג', כשנה מאוחר יותר מאשר בשאר הישיבות, וכן גם זמן השחרור מן הישיבה נדחה בשנה, לסוף שיעור ו'.

הסדר מרכז - (שתי המילים מבטאות במלעיל) הוא מסגרת השירות הצבאי המקוצר של תלמידי ישיבות גבוהות ציוניות שאינן ישיבות הסדר.

המעשתיים!

מסגרת "הסדר מרכז" מיועדת לבחורי ישיבות בשיעור ד' או מגיל 22 ואילך שדחו עד עתה את שירותם הצבאי בתור תלמידי ישיבות שתורתם אומנותם. ההסדר הוא כזה שבחור הישיבה מתגייס לצה"ל, ולאחר שירות מקוצר בצבא נדחה המשך השירות על מנת שיוכל לחזור ללמוד בישיבה. בעבר הונהגו הסדרים שונים לגבי השחרור הסופי של החיילים מן התוכנית, שהיו תלויים במצבם המשפחתי, אך בשנת 2010 הוחלט שחייל ששירת במסגרת "הסדר מרכז" ישוחרר מחובותיו כלפי הצבא כאשר יגיע לגיל 26 בכל מקרה. נמצאים במסלול "הסדר מרכז" מחויבים ללמוד בישיבה גבוהה במתכונת של "תורת אומנות" במסגרת מלאה [8 שעות ביום] עד גיל 29, ואסור להם לעבוד בכל סוג של עבודה בין בשכר ובין בהתנדבות.

משך השירות תלוי ביחידה אליה בוחר החייל להתגייס:

תותחנים - 9 חודשים לרווקים עד גיל 26, ו-6 חודשים לנשואים (בכל גיל), או לרווקים מעל גיל 26.

שריון - 11 חודשים לרווקים עד גיל 26, ו-9 חודשים לנשואים (בכל גיל), או לרווקים מעל גיל 26.

חובשים - 12 חודשים.

חילות העורף (לבעלי פרופיל רפואי הנמוך מ-72) וחי"ר הייעודי - 15 חודשים.

לאחר השירות בצבא חוזרים לישיבה להשלמת תקופת הלימודים עד גיל 29. במקרה של שירות של 18 חודשים ומעלה גיל השחרור מהמסגרת יורד לגיל 26.

דחיית שירות

מי שנכנס למסלול הסדר מרכז עד גיל 25 צריך להגיש לצבא פעם בחצי שנה תצהיר החתום על ידו וע"י ראש הישיבה גבוהה שלו וראש ועד הישיבות. במקרה של הצטרפות מעל גיל 25 יש להגיש את התצהיר פעם בשנה.

התצהיר צריך להיות מוגש עד גיל סיום ההסדר לפי אורך השירות, או עד גיל 41, למי שלא עשה שירות צבאי.

נכון ל-2011 ישנם 19 ישיבות הסדר הרכז ובהן 2,230 ובשנה זו התווספו עוד 445 בסה"כ ישנם 2,675 תלמידים.

סה"כ ישנם כיום 9,830 תלמידים בישיבות הסדר.

'תורת אומנות' - הוא מונח המתאר אדם שלימוד תורה הוא עיסוקו העיקרי. המונח תורתו אומנותו לקוח מדברי התלמוד במסכת שבת יא, א: "...דתניא חברים שהיו עוסקין בתורה מפסיקין לקריאת שמע ואין מפסיקין לתפלה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא כגון רבי שמעון בן יוח[א] וחביריו שתורתן אומנותן, אבל כגון אנו מפסיקין לקריאת שמע ולתפלה". הפרוש המילולי של הביטוי הוא שלימוד התורה הוא המקצוע שלהם.

בישראל התפרסם המושג בעיקר בהקשר של הסדר תורתו אומנותו, שלפיו צעירים חרדים הלומדים בישיבה וזה עיסוקם היחיד, מקבלים דחייה של חובת השירות בצה"ל עד לאחר סיום לימודיהם. בפועל ההסדר הזה גורם לכך שחלק מהגברים במגזר החרדי לא משרתים בצה"ל. ואילו חלק אחר משרתים בשירות מקוצר (בין 4-18 חודשים הליך מקוצר זה נקרא שלב ב' והוא

המעשתיים!

חל רק על גברים מגיל 27 שהינם אבות לשני ילדים ומעלה (או לגברים מגיל 29).⁵⁹ באופן פורמלי, על מנת להכלל בהסדר יש להיות צעיר יוצא צבא גבר בגילאים 18-54 הכשיר לשירות צבאי ולהיות תלמיד בישיבה גבוהה מגיל 16, או לסיים לימודים בישיבה תיכונית.⁶⁰

הסדר תורתו אומנותו עוגן בתקנה של משרד הביטחון עוד מימיו של בן גוריון, אולם בעקבות פסיקת בג"ץ הומרה התקנה בחוק טל.

חוק טל בוטל בפברואר 2012 בעקבות פסיקה נוספת של בג"ץ והותר על פיתחה של הממשלה החדשה את עיגון הנושא בחוק או בתקנה מחודשים. מצב זה של חוסר חוק או תקנה יוצר אופציה של חיוב כל החרדים בגיוס כשאר האוכלוסיה.

⁵⁹ נכון ל-2012 ישנם רק 48,453 דחויי שירות שתורתם אומנותם מתוכם 9,830 משיבות ההסדר והסדר מרכז. סה"כ דחויי שירות חרדים 38,623 בחורי ישיבות עד גיל 35.

⁶⁰ על פי החוק הקיים, על תלמיד ישיבה הרוצה להצטרף להסדר להתחייב להקדיש 45 שעות שבועיות ללימוד תורה, ואם הוא צעיר מ-23, לא לעסוק בכל עיסוק אחר שמקובל לקבל בגינו תמורה. לאחר אישור ראש הישיבה ומזכיר ועד הישיבות, צה"ל נותן אישור לדחיית שירות. האישור תקף לחצי שנה ויש לחדש אותו בסוף התקופה. אפשר לדחות את השירות עוד ועוד, עד גיל 41, שבו ניתן פטור מלא משירות ביטחון. קודם לכן, בגיל 31, ניתן פטור לאבות לחמישה ילדים, ובגיל 35 מוענק פטור לאבות לארבעה ילדים.